DIAGNOSTISCHE BESCHRIJVINGEN

VAN

NIEUWE OF WEINIG BEKENDE VISCHSOORTEN

VAN

BATAVIA.

DOOR

Dr. P. BLEEKER.

TIENTAL I—VI.

De meeste vischsoorten, welke ik van Batavia heb leeren kennen, zijn beschreven in meerdere verhandelingen, waarin ik de in mijn bezit zijnde species familiesgewijze heb bijeengevoegd. Zoo heb ik in de 21e, 22e, 23e, 24e, en 25e deelen der Verhandelingen van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen beschreven alle soorten, welke ten tijde van de uitgave dier deelen (1847—1852), in mijn bezit waren van de Percoïden, Scleropareën, Sciaenoïden, Sparoïden, Maenoïden, Osphromenoïden, Chaetodontoïden, Scomberoïden, Notacanthinen, Teuthiden, Blennioïden, Gobioïden, Gladschubbige Labroïden, Kamschubbige Labroïden, Siluroïden, Snoeken, Chirocentroïden, Elopen, Butirinen, Clupeoïden, Notopteren, Zalmen, Zuigvisschen, Pleuronecteoïden, Muraenoïden, Symbranchoï-

den, Balistinen, Ostracionen, Gymnodonten, Scylliën, Carchariën, Galeën, Squatinorajen, Trygonen en Myliobatiden. Sedert de uitgave dier verhandelingen echter werd mijn kabinet van alle zijden van den Indischen Archipel verrijkt met eene menigte soorten, welke ik voor een groot gedeelte heb bekend gemaakt in het Natuurkundig Tijdschrift voor Nederlandsch Indië. De bijdragen, in dit Tijdschrift opgenomen, hebben echter meest alle betrekking tot de vischfauna der eilanden van den Indischen Archipel buiten Java, tot de fauna namelijk van Borneo, Celebes, Amboina, Ceram, Banda, Timor, Banka, Biliton, Riouw, Singapore en Sumatra; en hoezeer daarin ook nog menige ook te Batavia voorkomende soort vermeld is, welke vroeger zich niet in mijn kabinet bevond, heeft mij Batavia's fauna bovendien nog talrijke en daaronder meerdere nieuwe vischsoorten doen kennen, welke ik voornemens ben, ten vervolge op mijne vroeger uitgegevene verhandelingen, bij tientallen in dit tijdschrift bekend te maken. Ik heb het voorts niet overbodig geacht, van meerdere soorten betere diagnostische beschrijvingen te geven, dan waaronder zij tot nog toe bekend waren.

De rijkdom van Batavia's vischfauna schijnt onuitputtelijk te zijn. Van 1843 tot 1847 en van 1849 tot 1853, heb ik de in mijn bereik staande middelen aangewend, om zoo mogelijk alle in en om Batavia levende vischsoorten magtig te worden. Bijkans dagelijks heb ik de vischmarkt aan de haven van Batavia, waar gemiddeld dagelijks 20 visscherspraauwen aankomen, bezocht en alles wat mij vreemd voorkwam aangekocht en de visschers door geschenken en beloften aangemoedigd, om alles wat van visschen zeldzaam of vreemd of oneetbaar was, voor mij te bewaren. En toch gaat thans nog bijna geene week voorbij, waarin ik niet in het bezit geraak van een of meer soorten, nieuw voor mijne verzameling en nieuw voor de wetenschap.

Slechts plaatsgebrek in de hier verschijnende periodieke werken over natuurwetenschappen heeft mij verhinderd, de beschrijvingen dier soorten vroeger openbaar te maken.

PERCOÏDEI.

Ambassis nalua CV. Poiss. II p. 135. Blkr. Verh. Bat. Gen. XXII. Percoïd.

Ambass. corpore oblongo compresso, altitudine $2\frac{3}{4}$ ad 3 in ejus longitudine, latitudine $2\frac{3}{5}$ circiter in ejus altitudine; capite acuto, a rostro usque ad apicem operculi 4 circiter in longitudine corporis; linea rostro-dorsali fronte valde concava; oculis diametro $2\frac{1}{2}$ ad $2\frac{3}{4}$ in longitudine capitis; orbita superne postice spinula postrorum spectante; maxilla superiore inferiore breviore, sub oculi parte anteriore desinente; maxillis denticulis conspicuis; osse suborbitali et praeoperculo margine interno dentatis; suboperculo interoperculoque margine glabris; dorso elevato; linea dorsali subangulata linea ventrali convexiore; squamis cycloïdeis, lateribus 28 p. m. in serie longitudinali; linea laterali continua, regulariter curvata, singulis squamis tubulo simplice notata; pinnis dorsalibus basi unitis, spinosa radiosa multo altiore, spinis validis 2ª ceteris altiore $4\frac{3}{4}$ ad $5\frac{1}{3}$ in longitudine corporis; dorsali radiosa angulata, spina capite duplo breviore; pectoralibus acutis ventralibus acutis longioribus et capite vix brevioribus; anali angulata spinis 3 validis 2ª et 3ª subaequalibus spina dorsali 2ª multo brevioribus; caudali profunde incisa lobis acutis 4 in longitudine corporis; corpore flavescente-hyalino; fascia diffusa cephalo-caudali argentea; pinnis flavescente-hyalinis; dorsali spinosa spinam 2^m inter et 3^m nigricante.

B. 6. D. 1 procumb. + 7—1/10 vel 7—1/11. P. 2/14 vel 2/15. V. 1/5. A. 3/9 vel 3/10. C. 17 et lat. brev.

Synon. *Sciaena safgna* Forsk. Descr. anim. p. 53 no. 67.
Centropomus ambassis Lacép. Poiss. IV p. 273.
Centropome ambasse Lacép. ibid.
Lutjanus gymnocephalus Lacép. ibid. IV p. 216.
Lutjan gymnocephale Lacép. ibid. IV p. 216. III tab. 23 fig.
Chanda nalua Buch. Ham. Gang. Fish. p. 107 tab. 6 fig. 36, Cant. Mal. Fish. p. 6.
Ambasse nalua CV. Poiss. II p. 135.
Ambassis Commersonii CV. Poiss. II p. 130 tab. 25 Rüpp. N. Wirb. F. Ab. F. R. M. p. 89.
Ambasse de Commerson CV. ibid.
Moullée chaudiim Malabar.
Selintan Indig. Ponticer.
Chanda Bengalens.
Safgha Arab. or. M. rubr.

Ikan Tonkai Indig. Pasur.
Ikan Siriding Mal. Batav.

Habit. Batavia, Samarang, Surabaja, Kammal, Pasuruan, in mari. et ostiis fluviorum.—Bima, Sumbawae insulae, in mari.—Banka, in mari.—Padang, Sumatrae occidentalis, in mari.—Sampit, Borneo australis, in mari.

Longitudo 26 speciminum 77''' ad 105'''.

Aanm. In de groote Histoire naturelle des Poissons wordt *Chanda nalua* Buch. eerst gebragt tot de synonymen van *Ambassis Commersonii* CV. en eenige bladzijden verder als eene eigene soort vermeld. Het komt mij twijfelachtig voor of de beide genoemde soorten wel afzonderlijke species zijn. Naar de afbeeldingen van Cuvier en Buchanan te oordeelen, verschillen zij zeer in habitus, doch de afbeelding van Buchanan is blijkbaar onnaauwkeurig. Bij mijne talrijke specimina van *Ambassis nalua* gaat de hoogte des ligchaams van 2¾ tot 3 maal in zijne lengte en zij staan in habitus midden tusschen de aangehaalde figuren. De verbinding der beide rugvinnen is bij de verschillende specimina van verschillende hoogte.

Een nader onderzoek naar de natuur schijnt nog noodig zijn, om over het verschil tusschen of de identiteit van *Ambassis Commersonii* en *Ambassis nalua* te beslissen. Ik houd ze voorloopig voor identisch, te meer, daar Cuvier zegt, dat de door hem waargenomene Javasche specimina, in niets van zijne specimina van Bourbon en Indië verschillen en die Javasche specimina waarschijnlijk tot dezelfde species behooren als de bovenbeschrevene, vermits ik gedurende de 10 jaren van mijn verblijf op Java, geene andere specimina heb waargenomen, welke meer verwantschap met *Ambassis Commersonii* hebben dan de boven vermelde en eene door Van Hasselt nagelatene, op Java vervaardigde en in mijn bezit zijnde teekening van *Ambassis Commersonii* CV., behalve eenige meerdere slankheid des ligchaams, volkomen aan mijne voorwerpen van *Ambassis nalua* CV. beantwoordt.

Ambassis macracanthus Blkr. Verh. Bat. Gen. XXII Perc.

Ambass. corpore oblongo compresso, altitudine 3 ad $3\frac{1}{4}$ in ejus longitudine, latitudine $2\frac{2}{3}$ ad 3 in ejus altitudine; capite acuto a rostro usque ad apicem operculi 4 circiter in longitudine corporis, aeque alto circiter ac longo; linea rostro-dorsali fronte valde concava; oculis diametro 3 ad $3\frac{1}{3}$ in longitudine capitis; orbita superne postice spinula postrorsum spectante; maxilla superiore inferiore breviore sub oculi parte anteriore desinente; maxillis denticulis bene conspicuis; osse suborbitali et praeoperculo margine interno dentatis; suboperculo interoperculoque margine glabris; dorso elevato; linea dorsali subangulata, linea ventrali convexiore; squamis cycloïdeis, lateribus 29 p. m. in serie longitudinali; linea laterali continua, regulariter curvata, singulis squamis tubulo simplice notata; pinnis dorsalibus basi unitis, spinosa radiosa multo altiore, spinis validis 2ª ceteris altiore $3\frac{2}{3}$ ad $4\frac{1}{2}$ in longitudine corporis; dorsali radiosa angulata spina capite minus duplo breviore; pectoralibus acutiusculis ventralibus acutis longioribus et capite vix brevioribus; anali angulata spinis 3 validis, 2ª ceteris longiore sed spina dorsali 2ª multo breviore; caudali profunde incisa lobis acutis $3\frac{3}{4}$ circiter in longitudine corporis; corpore flavescente-hyalino, fascia diffusa cephalo-caudali argentea; pinnis flavescente-hyalinis, dorsali spinosa spinam 2m inter et 3m nigricante.

B. 6. D. 1 procumb. + 7—1/9 vel 7—1/10. P. 2/13 V. 1/5. A. 3/9 vel 3/10 vel 3/11. C. 17 vel 19 et lat. brev.

Synon. *Ikan Siriding* Mal. Batav.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo 4 speciminum 121''' ad 142'''.

Aanm. In habitus heeft deze soort de grootste overeenkomst met de afbeelding van *Ambassis Commersonii* CV. in de groote Histoire naturelle des Poissons, doch verschilt daarvan voornamelijk door hare lange rugvin- en aarsvindoornen. Zij is te Batavia zeldzaam, terwijl *Ambassis nalua* CV. er dagelijks in vrij talrijke individus ter markt komt.

Serranus Gaimardi CV. Poiss. VI p. 391?

Serran. corpore oblongo compresso, altitudine 4 circiter in ejus altitudine, latitudine 2 circiter in ejus altitudine; capite acuto $3\frac{2}{3}$ circiter in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{4}$ fere in ejus longitudine; oculis diametro 5 fere in longitudine capitis; linea rostro-frontali convexiuscula; rostro maxillisque squamosis; maxilla superiore inferiore breviore post oculum desinente, dentibus pluriseriatis, serie externa conicis, seriebus internis setaceis antice longioribus in thurmas 2 collocatis et insuper ca-

ninis 2 mediocribus; maxilla inferiore dentibus antice pluriseriatis serie interna longioribus, antice caninis 2 parvis; praeoperculo obtusangulo, margine posteriore denticulato, dentibus angularibus ceteris majoribus; suboperculo interoperculoque margine glabris; operculo spinis 3 media superiore et inferiore plus duplo longiore; dorso elevato valde convexo; ventre rectiusculo; squamis ciliatis, lateribus 90 p. m. in serie longitudinali; pinnis dorsali et anali rotundatis, dorsali spinosa dorsali radiosa altiore spina 3ª spinis ceteris longiore corpore duplo humiliore, spina 1ª spina 3ª plus duplo breviore, membrana inter singulas spinas lobata; pectoralibus obtuse rotundatis 5 et paulo, ventralibus acutis $6\frac{1}{2}$ fere, caudali angulata postice convexiuscula $5\frac{3}{4}$ circiter in longitudine corporis; anali spina media ceteris longiore corpore plus triplo humiliore; colore corpore griseo-fuscescente; maculis capite corporeque fuscis sparsis capite rotundis guttaeformibus, corpore postice praesertim oblongis; iride margine pupillari aurea, superne viridi, inferne fusca; pinna caudali olivaceo-fusca, postice fusca nigro maculata, flavo marginata; dorsali et anali fuscescente-viridibus, anali nigro, dorsali flavo marginatis; dorsali et anali ad apices radiorum maculis rotundis nigris 6 ad 10; pectoralibus viridi-aurantiacis guttulis parcis sparsis fuscis; ventralibus flavescente-viridibus guttulis parcis sparsis nigricantibus.

B. 7. D. 11/17 vel 11/18. P. 2/17. V. 1/5 A. 3/8 vel 3/9. C. 17 et lat. brev.

Synon. *Mérou de Gaimard* CV. Poiss. VI p. 391?
Ikan Krapo Mal. Batav.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis unici 217'''.

Aanm. Deze soort staat in verwantschap nabij *Serranus variolosus* CV. en *Serranus corallicola* K. v. H., vooral in habitus van kop en rug. Zij is echter bepaald eene andere soort, kenbaar, behalve aan hare kleurteekening van ligchaam en vinnen, aan haren beschubten snuit, hoog voorste gedeelte der doornachtige rugvin, kleinen derden aarsvindoorn, bolle doch niet afgeronde staartvin enz. Mijn specimen beantwoordt nog het meest aan de beschrijving van *Serranus Gaimardi* CV. doch deze beschrijving is te kort, dan dat men over de identiteit of verschillen er van met zoo talrijke na verwante soorten, beslissend kan oordeelen.

Priacanthus Blochii Blkr.

Priacanthus corpore oblongo compresso, altitudine $3\frac{1}{2}$ ad 4 fere in ejus

longitudine, latitudine 2 ad 2¼ in ejus altitudine; capite 3¾ ad 4 in longitudine corporis, paulo longiore quam alto; oculis diametro 2½ ad 2½ in longitudine capitis; linea rostro-frontali declivi concaviuscula vel rectiuscula; fronte inter oculos convexa; ore simo rictu valde obliquo; maxilla superiore sub oculi dimidio anteriore desinente; maxilla inferiore valde prominente; praeoperculo obtusangulo denticulato angulo spina brevi dentata, junioribus ante aperturam branchialem desinente, adultis vix conspicua; operculo spinis 2 parvis; squamis lateribus 80 ad 90 p. m. in serie longitudinali; lineis dorsali et ventrali regulariter convexis; pinna dorsali spinosa spina postica spinis ceteris longiore 2⅔ circiter in altitudine corporis oculo longiore; dorsali radiosa spinosa altiore, obtusa, rotundata; pectoralibus acutiusculis oculo multo longioribus; ventralibus obtusiusculis vel acutiusculis analem attingentibus 4½ ad 5, caudali junioribus truncata aetate provectiorlbus emarginata 5⅓ ad 4½ in longitudine corporis; anali obtusa rotundata spina 3ª spinis anterioribus longiore oculo paulo breviore; corpore pinnisque roseo-rubris, dorsali, anali, ventralibus et caudali postice vulgo violascentibus, dorsali spinosa nigro marginata.

B. 6. D. 10/13 vel 10/14 vel 10/15. P. 2/15 vel 2/16 V. 1/5. A. 3/15 vel 3/16. C. 16 et lat. brev.

Synon. *Anthias macrophthalmus* Bl. Ausl. Fisch. VI p. 115 tab. 319.
Grossauge Bl. ibid.
Macrophthalme Bl. ibid.
Priacanthus japonicus CV? Blkr. Nat. T. Ned. Ind. II p. 171 (nec CV.).

Habit. Batavia, Sibogha, Sumatrae occidentalis, et Amboina, in mari.
Longitudo 4 speciminum 165''' ad 364'''.

Aanm. Ter aangehaalde plaatse beschreef ik een zeer defekt specimen dezer soort onder den naam *Priacanthus japonicus* CV., mijn' twijfel aan de identiteit echter door een vraagteeken uitdrukkende. Sedert ontving ik nog 3 specimina, alle in uitmuntenden toestand van bewaring en twee er van versch te Batavia door mij waargenomen. Ik breng deze specimina thans tot *Anthias macrophthalmus* Bl., welke volgens Bloch bij Japan (lees Java) of Tranquebar zou leven en aan welks afbeelding mijne oudere voorwerpen zeer goed beantwoorden. In de groote Histoire naturelle des Poissons wordt *Anthias macrophthalmus* Bl. mijns inziens ten onregte gebragt tot de soort, welke daar als *Priacanthus macrophthalmus* beschreven is en bij Zuid-Amerika leeft, eene soort, welke wel de korte preoperkeldoornen met

den *Priacanthus* van Bloch gemeen heeft, maar bij welke de hoogte des ligchaams en de lengte des kops slechts 3 maal gaan in de lengte des ligchaams. Ik noem de soort naar den ichthijoloog, die haar het eerst beschreef en deed afbeelden.

Het is voorts zeer mogelijk, dat *Priacanthus hamruhr* CV. (*Sciaena hamruhr* Forsk.) van de onderwerpelijke species niet verschilt, wat echter zonder vergelijking in natura of van goede afbeeldingen, zich niet met zekerheid bepalen laat, te meer daar de meeste soorten van *Priacanthus* zeer veel op elkander gelijken.

Percis tetracanthus Blkr.

Perc. corpore elongato antice cylindraceo postice compresso, altitudine 8 circiter in ejus longitudine; dorso humili; capite acuto, convexo, 4¼ circiter in longitudine corporis, plus duplo longiore quam alto; oculis diametro 4⅓ ad 5 in longitudine capitis; rostro acuto et fronte alepidotis; maxilla superiore inferiore breviore sub oculi parte anteriore desinente; dentibus maxillis pluriseriatis serie externa conicis majoribus, maxilla inferiore antice caninis 6; maxilla superiore caninis nullis; praeoperculo rotundato margine glabro; operculo spina unica plana; osse suborbitali oculi diametro humiliore; squamis lateribus 65 p. m. in serie longitudinali; pinna dorsali partibus spinosa radiosaque basi unitis, spinosa radiosa multo humiliore; dorsali radiosa et anali corpore humilioribus; pectoralibus rotundatis 6 ad 6½, ventralibus acutis ante pectorales insertis 5½ ad 6½, caudali convexa 6½ ad 7 in longitudine corporis; colore corpore viridi, superne guttis numerosis rubro-fuscis, lateribus maculis magnis 9 rubro-fuscis fascias transversas similantibus et superne vitta longitudinali rubro-fusca unitis; capite lateribus maculis 3 rubro-fuscis magnis; pinnis flavis, dorsali radiosa guttulis rubro-fuscis in series 3 longitudinales dispositis; pectoralibus basi macula rubro-fusca; anali marginem inferiorem versus punctis rubro-fuscis in seriem longitudinalem dispositis; caudali maculis parvis sparsis rubro-fuscis, medio lutea.

B. 6. D. 4/21. P. 2/16. V. 1/5. A. 1/17 vel 1/18. C. 15 vel 17 et lat. brev.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo 2 speciminum 92''' et 170'''.

Aanm. Deze soort is na verwant aan *Percis xanthozona* Blkr. (Verh. Bat. Gen. v. K. en Wet. Vol. XXII. Percoïd.), maar laat zich gemakkelijk herkennen aan hare 4 rugdoornen en kleur-

teekening. Zij wordt te Batavia zelden ter markt gebragt. Van den Indischen Archipel bezit ik thans 4 soorten van Percis t. w. *Percis cylindrica* CV. van Banda Neira, en *Percis tetracanthus* Blkr., *Percis xanthozona* Blkr. en *Percis caudimaculata* Rüpp. van Batavia.

SCLEROPAREI.

Apistus cottoïdes CV. Poiss. IV p. 302. Richards. Zoöl. Voy. Samar. Fish. p. 4 tab. 3 fig. 6, 7.

Apist. corpore oblongo compresso, altitudine 4 fere in ejus longitudine, latitudine $1\frac{3}{4}$ circiter in ejus altitudine; capite obtuso convexo $3\frac{1}{3}$ circiter in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{3}$ circiter in ejus longitudine; linea rostro-frontali convexa; oculis diametro 4 circiter in longitudine capitis, diametro 1 et paulo distantibus; rostro convexo oculo non vel vix breviore; spinis suborbitalibus 2 acutis, superiore inferiore plus duplo longiore sub pupillae parte posteriore desinente; rictu obliquo magno; maxilla superiore inferiore paulo breviore post oculum desinente $1\frac{3}{4}$ circiter in longitudine capitis; maxilla inferiore cirris nullis; dentibus maxillis et vomerinis minimis, palatinis nullis; praeoperculo spinis acutis 4 superiore ceteris minus duplo longiore apice longe ab apertura branchiali remoto; linea laterali leviter curvata basin pinnae caudalis attingente; squamis capite, nucha dorsoque ad basin dorsalis spinosae nullis; cute squamis minimis conspicuis confertis; pinna dorsali bipartita spinam 3^m^ inter et 4^m^ usque ad basin incisa, spina 1^a^ fronte ante oculum inserta spina 3^a^ duplo breviore, spina 3^a^ spinis ceteris longiore $1\frac{1}{2}$ circiter in altitudine corporis, spinis posticis mediis longioribus; dorsali radiosa spina 3^a^ humiliore obtusa a basi pinnae caudalis remota; pinnis pectoralibus acutiusculis rotundatis radio libero nullo 4 circiter, ventralibus acutis $5\frac{1}{3}$ circiter, caudali leviter convexa 5 circiter in longitudine corporis; anali spina 3^a^ spinis 1^a^ et 2^a^ longiore corpore paulo plus duplo humiliore, parte radiosa obtusa; colore corpore carneo-flavo-viridi, punctis et guttulis sparsis rubro-violaceis et fuscis fusco profundiore annulatis; iride peripheria rubro-violaceo guttulata; pinna dorsali dilute carnea violaceo variegata et marmorata; pinnis ceteris flavescentibus violaceo et violascente-nigro variegatis, violaceo pinna caudali vittulas transversas similantibus.

B. 7 D. 14/6 P. 1 simpl. + 4 fiss. + 9 simpl. V. 1/4. A. 3/7. C. 12 et lat. brev.

Synon. *Perca cottoïdes* Mus. Ad. Frider. II p. 84.
Apiste chaboisseau CV. Poiss. IV p. 302.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis unici 82'''.

Aanm. Volgens den heer RICHARDSON leeft deze soort ook in de zee bij Borneo. Mijn eenig specimen vond ik te Batavia. Het heeft in habitus overeenkomst met *Apistus amblycephalus* Blkr. en *Apistus amblycephaloïdes* Blkr. doch is daarvan gemakkelijk te onderkennen aan hare lichte kleuren, hare 4 spitse preoperkeldoornen waarvan de bovenste betrekkelijk kort is, aan de afwezigheid van gehemeltetanden, aan de inplanting van den eersten rugdoorn op het voorhoofd vòòr het oog, aan de talrijke onverdeelde borstvinstralen, aan de getallen der vinstralen enz.

Ik breng dit specimen tot *Apistus cottoïdes* CV. zoòals deze soort door den heer RICHARDSON beschreven en afgebeeld is, beantwoordende zij daaraan zeer goed. De kop van mijn specimen gaat echter ruim driemaal in de lengte des ligchaams, en er zijn 7 kieuwstralen, 9 onverdeelde dikkere borstvinstralen en slechts 7 aarsvinstralen, terwijl de vlekjes van ligchaam en vinnen kleiner zijn dan op de figuur van den heer RICHARDSON, welke overigens ook den derden rugvindoorn te kort en het vlies achter hem te weinig uitgesneden vertoont.

Platycephalus bataviensis Blkr.

Platyceph. corpore elongato depresso, altitudine 9 ad 10, latitudine maxima 7 circiter in ejus longitudine; capite valde depresso $3\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis; latitudine capitis 2 circiter in ejus longitudine; oculis oblongis diametro $4\frac{1}{2}$ circiter in longitudine capitis, diametro $\frac{1}{3}$ circiter distantibus; rostro oculo paulo longiore; spinis utroque latere vertice 4, orbitis 11, nasali 1, suborbitali anteriore nulla, crista suborbitali 2, praeoperculo 3 superiore inferioribus longiore, operculo 2, regione scapulari 4 anterioribus posterioribus longioribus; maxilla superiore inferiore breviore, sub oculi margine anteriore desinente; squamis lateribus 60 p. m. in serie longitudinali; linea laterali non armata; pinnis dorsalibus altitudine subaequalibus corpore paulo altioribus; pectoralibus 8 circiter, ventralibus analem attingentibus 5 et paulo, caudali integra convexa 6 et paulo in longitudine corporis; anali dorsalibus humiliore; corpore superne fusco-viridi unicolore, inferne margaritaceo; pinnis viridescentibus et, anali excepta, radiis fusco variegatis; caudali insuper membrana guttis numerosis fuscis.

B. 7. D. 1—8—1/11 vel 1/12. P. 2 simpl. + 11 fiss. + 7 simpl. V. 1/5. A. 12 vel 13. C. 24 (lat. brev. inclus.).
Synon. *Ikan Bobossok* Mal. Batav.
Habit. Batavia, in mari.
Longitudo 2 speciminum 110 et 140'''.

Aanm. Deze soort is kenbaar aan hare ongewapende zijlijn, spits profiel, aan de getallen der doornen op de verschillende gedeelten van den kop, bruine ronde staartvinvlekken enz. Zij is na verwant aan *Platycephalus japonicus* CV., van welke zij echter verschilt door talrijker oogkasdoornen, 2 doornen minder op de kam van de onderoogkuilsbeenderen enz.

Platycephalus bobossok Blkr.

Platyc. corpore elongato depresso, altitudine $8\frac{2}{3}$ circiter, latitudine maxima 6 in ejus longitudine; capite valde depresso $3\frac{2}{5}$ circiter in longitudine corporis; latitudine capitis $1\frac{3}{4}$ circiter in ejus longitudine; oculis oblongis diametro 4 in longitudine capitis, diametro $\frac{1}{4}$ distantibus; rostro oculo non vel vix longiore; spinis utroque latere vertice 5, orbitis 14 vel 15, nasali 1, suborbitali anteriore 1, crista suborbitali 4 vel 5, praeoperculo 3 media elongata crassa lateralibus plus duplo longiore, operculo 2, regione scapulari 5 anterioribus 2 ceteris multo majoribus; maxilla superiore inferiore breviore sub oculi parte anteriore desinente; squamis lateribus 70 p. m. in serie longitudinali; linea laterali spinulis vix conspicuis leviter armata; pinnis dorsalibus et corpore altitudine subaequalibus; pinnis pectoralibus $7\frac{2}{3}$ circiter, ventralibus analem attingentibus 5 et paulo, caudali integra convexa $6\frac{1}{2}$ fere in longitudine corporis; colore corpore superne fucescente-viridi, fasciis p. m. 4 transversis fuscis subinterruptis; ventre margaritaceo; pinnis viridescentibus, dorsali spinosa fusco marmorata, ceteris radiis praesertim fusco variegatis.
B. 7. D. 1—8—1/10 vel 1/11. P. 2 simp. + 14 divis. + 3 simpl. V. 1/5. A. 12 vel 13. C. 12 et lat. brev.
Synon. *Ikan Bobossok* Mal. Batav.
Habit. Batavia, in mari.
Longitudo speciminis unici 148'''.

Aanm. Deze soort behoort tot de rei van dit geslacht met gewapende zijlijn, doch de doorntjes der zijlijn zijn zoo klein, dat men ze slechts goed kan zien met behulp van een vergrootglas.

Platycephalus polijodon Blkr.

Platyceph. corpore elongato depresso, altitudine 9 circiter, latitudine maxima $6\frac{1}{3}$ circiter in ejus longitudine; capite valde depresso 3 et paulo in longitudine corporis; latitudine capitis 2 circiter in ejus longitudine; oculis oblongis diametro $3\frac{2}{3}$ circiter in longitudine capitis, minus diametro $\frac{1}{4}$ distantibus; orbitis cirris nullis; rostro oculo paulo longiore; vertice, orbita superne, regione postoculari, rostro regioneque suboculari et praeoperculari cristis osseis dentibus numerosis serratis; spinis insuper majoribus utroque latere orbita antice 1, praeoperculo 2 superiore inferiore plus duplo longiore, operculo 2 radicibus glabris, interoperculo 2 anteriore antrorsum spectante brevi, regione scapulari 1 radice serrata; maxilla superiore inferiore breviore sub oculi dimidio anteriore desinente postice emarginata; squamis lateribus 60 p. m. in serie longitudinali; linea laterali non armata; pinnis dorsalibus altitudine subaequalibus corpore paulo altioribus; pectoralibus obtusis 7, ventralibus acutis analem attingentibus $4\frac{3}{4}$, caudali obtusa convexa $5\frac{3}{4}$ circiter in longitudine corporis; anali dorsalibus humiliore; corpore roseo- vel flavescente-viridi, capite maculis irregularibus fuscis; corpore maculis magnis fuscis fascias 5 vel 6 transversas efficientibus; pinnis dorsali spinosa spinis aurantiacis fusco variegatis, membrana fusca; dorsali radiosa analique dilute roseis, dorsali radiis fusco variegatis, anali inferne violascente flavo marginata; pinnis ceteris viridi-flavescentibus, pectorali radiis superioribus fusco variegatis, dimidio inferiore maxima parte fusca; ventrali inferne fusca flavo marginata; caudali basi et dimidio posteriore fascia lata transversa fusca.

B. 7. D. 1—8—1/10 vel 1/11. P. 2 simpl. + 12 fiss. + 7 simpl. V. 1/5. A. 11 vel 12. C. 24 p. m. (lat. brev. inclus.).

Synon. *Ikan Bobossok* Mal. Batav.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis unici 120‴.

Aanm. Deze soort behoort tot de groep van *Platycephalus asper* CV., *Platycephalus tuberculatus* CV., *Platycephalus serratus* CV., *Platycephalus pristiger* CV. en *Platycephalus spinosus* T. Schl. wegens hare fijn gezaagde beenige kammen op kruin, oogkuil, snuit en wangen. Deze ribben zijn bij *Platycephalus asper* CV. echter veel talrijker en onregelmatiger enz. Bij *Platycephalus tuberculatus* CV. is ook de kam van den operkeldoorn met tandjes bezet, de zijlijn gewapend enz. Bij *Platycephalus serratus* CV. gaat de kop 4 maal in de lengte des ligchaams, zijn de grijze vinnen met zwartachtige stippen ge-

vlekt enz. Bij *Platycephalus pristiger* CV. heeft het interoperkel een' zeer scherpen naar voren gekeerden doorn, is de operkeldoornkam ruw enz. Bij *Platycephalus spinosus* T. Schl. gaat de breedte van den kop slechts ongeveer 1¼ maal in zijne lengte, ontbreken de staartvinbanden, zijn de vinnen in het algemeen anders gekleurd enz.

SCIAENOÏDEI.

Diagramma Lessonii CV. Poiss. V p. 234 Less. Zoöl. Voy. Coquill. II p. 199 Poiss. tab. 24.

Diagr. corpore oblongo compresso, altitudine 3 ad $3\frac{2}{5}$ in ejus longitudine, latitudine $2\frac{1}{2}$ circiter in ejus altitudine; capite obtuso valde convexo $4\frac{2}{5}$ ad 4 et paulo in longitudine corporis, aeque alto circiter ac longo; linea rostro-frontali rostro valde declivi convexiuscula; oculis diametro $3\frac{1}{4}$ ad $3\frac{2}{3}$ in longitudine capitis; osse suborbitali altitudine oculi diametrum subaequante; maxilla superiore inferiore longiore sub oculi margine anteriore desinente; dentibus maxillis serie externa conicis aequalibus dentibus serie interna majoribus; maxilla inferiore poris 6 maxime conspicuis; praeoperculo subrectangulo angulo rotundato, margine posteriore leviter emarginato; squamis lateribus 70 p. m. in serie longitudinali; pinnis dorsali et anali radiosis obtusis rotundatis, dorsali radiosa anali paulo humiliore et dorsali spinosa vix vel non altiore; dorsali spinosa spina 5ª ceteris longiore corpore triplo circiter humiliore; pectoralibus acutiusculis et ventralibus acutis 5 circiter, caudali vix emarginata $5\frac{1}{3}$ circiter in longitudine corporis; anali spina 2ª spina 3ª paulo et spina 1ª triplo circiter longiore; corpore griseo-coeruleo, superne fasciis 5 latis longitudinalibus umbrinis, fascia 1ª nucho-dorsali mediana basin dorsalis radiosae attingente, fascia 2ª rostro-dorsali dorsalem radiosam posteriorem attingente antice supra et ante oculos descendente cum fascia lateris oppositi unita, fasciis 3ª et 4ª oculo-caudalibus; fascia 5ª suboculo-caudali; capite insuper fasciis 2 umbrinis rostro-operculari et rostro-interoperculari; squamis lateribus inferne singulis guttula flava; pinnis imparibus flavis; dorsali spinosa membrana inter singulas spinas maxima parte nigra; dorsali radiosa maculis rotundis nigris in series 2 longitudinales dispositis, superne late nigro marginata; pectoralibus margaritaceis basi superne macula fusca; ventralibus margaritaceis antice macula oblonga maxima fusco-violacea; anali fasciis 3 vel seriebus macularum nigrarum longitudinalibus 3, fascia inferiore marginali; caudali maculis rotundis nigris in series 3 vel 4 transversas dispositis, postice late nigro marginata.

B. 6. D. 13/19 vel 13/20. P. 2/15. V. 1/5. A. 3/7 vel 3/8. C. 17 et lat. brev.

Synon. *Diagramme de Lesson* CV. Poiss. V p. 234. Less. Voy. Coquill. Zoöl. II p. 199 Poiss. tab. 24.

Radjabau Indig. Ternat. (nec *Radabayo* ut apud CV. Less.).

Habit. Batavia, Ternate, in mari.

Longitudo 2 speciminum 280''' et 360'''.

Aanm. De afbeelding van Lesson laat veel te wenschen over, zijnde de rugvin er te veel uitgesneden, de schubben te groot, de plaatsing der banden en vlekken niet geheel juist, enz. Lesson ontdekte deze soort bij Waigioe.

Heterognathodon microdon Blkr.

Heterogn. corpore oblongo compresso, altitudine $4\frac{2}{3}$ circiter in ejus longitudine, latitudine 2 circiter in ejus altitudine; capite acuto $4\frac{3}{4}$ circiter in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{3}$ circiter in ejus longitudine; linea rostro-frontali convexiuscula; oculis diametro 3 in longitudine capitis; fronte limboque praeoperculari squamosis; rostro acuto oculo breviore; osse suborbitali alepidoto, angulo oris oculi diametro plus triplo humiliore, emarginato; maxilla superiore inferiore vix longiore sub oculi limbo anteriore desinente, antice caninis parvis conicis curvatis 6 vel 8; osse maxillari superiore glabro; maxilla inferiore antice caninoïdeis parvis 10 vel 12 erectis curvatis; praeoperculo rectangulo angulo obtuse rotundato, margine posteriore denticulato; operculo spina unica plana; linea dorsali linea ventrali multo convexiore; squamis ciliatis, lateribus 48 p. m. in serie longitudinali; squamis inguinibus interventralibusque acutis elongatis; pinna dorsali spinis gracilibus, mediis ceteris longioribus, membrana inter singulas spinas excisa, parte radiosa postice rotundata; pectoralibus acutiusculis 6 circiter, ventralibus acutis radio 1° producto $5\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis; anali postice rotundata; caudali semilunariter emarginata lobis acutissimis 4 circiter in longitudine corporis; colore corpore pinnisque roseo, ventre tantum margaritaceo; fascia rostro-oculo-caudali flava; linea laterali fusca.

B. 5. D. 10/9 vel 10/10. P. 2/13. V. 1/5. A. 3/7 vel 3/8. C. 17 et lat. brev.

Synon. *Ikan Passir passir* Mal. Bat.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis unici 185'''.

Aanm. Deze soort heeft in habitus en kleuren zoo veel van *Heterognathodon macrurus* Blkr., dat ik haar bij den eersten

oogopslag daarmede voor identisch hield. Evenwel heeft zij een zeer verschillend tandenstelsel en laat zich daardoor zeer gemakkelijk onderkennen van de genoemde soort, bij welke 4 groote hondstanden in de bovenkaak zijn, waarvan de buitenste aanmerkelijk grooter dan de binnenste, en twee groote regte divergerende hondstanden in de onderkaak. *Heterognathodon microdon* maakt eene kleine wijziging noodig in mijne diagnose van dit geslacht, waar de getallen der hondstanden op 2 en 4 bepaald zijn. De kenmerking van het genus kan dezelfde blijven, indien men slechts de uitdrukking van het aantal hondstanden weglaat. In dit opzigt is het met *Heterognathodon* gesteld als met *Dentex* enz., waar insgelijks het aantal hondstanden in beide kaken bij de verschillende soorten verschilt.

SPAROÏDEI.

Dentex tambuloïdes Blkr.

Dent. corpore elongato compresso, altitudine 5 circiter in ejus longitudine, latitudine 2 circiter in ejus altitudine; capite valde obtuso, convexo, mulloïdeo, 4⅓ circiter in longitudine corporis; altitudine capitis 1⅙ circiter in ejus longitudine; oculis diametro 3⅓ circiter in longitudine capitis; linea rostro-frontali convexa; rostro convexo oculo non vel vix breviore; osse suborbitali granulato, circulariter rotundato, angulo oris oculi diametro paulo humiliore; maxilla superiore inferiore paulo longiore sub oculi dimidio anteriore desinente; dentibus maxillis pluriseriatis parvis, serie externa utroque latere p. m. 30, maxilla superiore antice caninoïdeis 10 parvis, maxilla inferiore caninoïdeis nullis; praeoperculo squamis in series 3 dispositis, margine posteriore medio denticulis vix conspicuis scabro; squamis ctenoïdeis, lateribus 48 p. m. in serie longitudinali; pinna dorsali spinis gracilibus, posterioribus 5 subaequalibus 2⅓ circiter in altitudine corporis, membrana inter singulas spinas leviter emarginata; dorsali radiosa spinosa vix altiore angulata; anali spina 3ª spinis ceteris longiore parte radiosa angulata humiliore; colore corpore pinnisque roseo; corpore vittis pluribus cephalo-caudalibus aureis; dorsali superne vittis 2 longitudinalibus violaceis; anali vitta longitudinali media flava.

B. 6. D. 10/9 vel 10/10. P. 2/15. V. 1/5. A. 3/7 vel 3/8. C. 17 et lat. brev.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis unici 135'''.

Aanm. Deze soort, vroeger door mij niet opgemerkt, bevond zich sedert lang onder eenige specimina van *Dentex Blochii* Blkr. Zij is daaraan, als ook aan *Dentex mesoprion* Blkr., zeer verwant door tandenstelsel enz. doch onderscheidt zich voldoende van beiden door hare hooge cirkelsgewijs afgeronde onderoogkuilsbeenderen, slank ligchaam, stomp profiel enz. Mijn specimen heeft de toppen der staart-, buik- en borstvinnen afgebroken en heeft ook veel geleden wat de kleuren betreft. Ik heb haren naam ontleend aan haren gelijkenis op *Dentex tambulus* CV. die tot dezelde groep behoort, maar door haar tandenstelsel, ongetand preoperkel enz. zeer stellig van haar verschilt.

MAENOÏDEI.

Caesio xanthonotus Blkr.

Caes. corpore oblongo compresso, altitudine 4 circiter in ejus longitudine, latitudine 2 circiter in ejus altitudine; capite acuto $4\frac{1}{3}$ circiter in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{3}$ circiter in ejus longitudine; linea rostro-frontali declivi leviter concava; oculis diametro $3\frac{1}{3}$ circiter in longitudine capitis; rostro acuto oculo breviore; maxilla superiore valde protractili ore clauso maxilla inferiore non longiore, sub oculi parte anteriore desinente; praeoperculo margine posteriore leviter concavo non denticulato angulo rotundato; lineis dorsali et ventrali regulariter convexis convexitate subaequalibus; squamis ctenoïdeis, lateribus 60 p. m. in serie longitudinali; linea laterali curvata; pinna dorsali tota squamosa antice elevata angulata corpore plus duplo humiliore, postice corpore plus quadruplo humiliore, spinis gracilibus 3ª ceteris longiore; pectoralibus acutis 4 circiter, ventralibus acutis post basin pectoralium insertis 8 et paulo, caudali profunde incisa lobis gracilibus acutis $4\frac{1}{4}$ circiter in longitudine corporis; anali corpore quadruplo circiter humiliore dimidio basali squamosa; colore corpore superne pulcherrime flavo, lateribus margaritaceo-coeruleo, inferne roseo; vitta rostro-oculari coerulea; linea laterali fusca; pinnis verticalibus pulchre flavis, dorsali fuscescente, caudali roseo, anali albo marginatis; pinnis pectoralibus et ventralibus roseis, pectoralibus basi superne macula trigona violacea.

B. 6. D. 10/15 vel 10/16. P. 2/19. V. 1/5. A. 3/12 vel 3/13. C. 17 et lat. brev.

Synon. *Ikan Ekkor kuning pisang* Mal. Batav.

Habit. Batavia, in mari.
Longitudo speciminis unici 205‴.

Aanm. Deze fraaije soort is te Batavia zoo zeldzaam, dat de visschers mij verklaard hebben, haar nooit vroeger te hebben gezien. Zij stelden den naam er van dan ook te zamen uit de Maleische benamingen van *Caesio erythrogaster* K. v. H. en *Caesio chrysozona* K. v. H., tusschen welke zij het midden houdt in phijsiognomie. Zij heeft nog het meest van *Caesio erythrogaster* K. v. H. eene bij de Bataviasche eilandjes in overvloed voorkomende soort, doch onderscheidt er zich van door veel ranker ligchaam, spitseren en lageren kop, gele kruin, blaauwe zijden des ligchaams enz.

CHAETODONTOÏDEI.

Chaetodon Bennetti CV. Poiss. VII p. 64.

Chaetod. corpore disciformi ovali; diametro dorso-ventrali $2\frac{1}{5}$ in longitudine corporis; capite 4 et paulo in longitudine corporis; oculis diametro $3\frac{2}{3}$ circiter in longitudine capitis; linea rostro-dorsali capite concava, lineae rostro-ventrali longitudine aequali; squamis lateribus 42 p. m. in serie longitudinali; pinnis dorsali et anali rotundatis, dorsali spinis 8 posterioribus subaequalibus, 1ª ultima plus duplo breviore, ultima 4 circiter in diametro dorso-ventrali; pectoralibus acutiusculis 5 circiter, ventralibus acutis 6 fere, caudali truncata 6 circiter in longitudine corporis; colore corpore pinnisque pulcherrime flavo et flavo-aurantiaco; vitta oculari rubro-fusca coeruleo limbata; medio rostro vittis 2 verticalibus brevibus coeruleis; lateribus vittis 2 pulcherrime coeruleis curvatis, anteriore operculo-ventrali ante basin pinnae pectoralis descendente et ante anum desinente, posteriore post pinnam pectoralem descendente et partem pinnae analis radiosam fere attingente; lateribus sub spinis dorsalibus posterioribus macula magna circulari violaceo-nigra maxima parte infra lineam lateralem sita, coeruleo cincta; cauda fascia transversa aurantiaca pinnas dorsalem et analem radiosas versus adscendente et descendente; pinna pectorali dimidio libero dilute violacea; caudali medio fascia transversa aurantiaca, postice late dilute violaceo limbata.

B. 6. D. 14/17 vel 14/18. P. 2/14. V. 1/5. A. 3/15 vel 3/16. C. 17 et lat. brev.

Synon. *Chétodon de Bennet* CV. Poiss. VII p. 64.
Habit. Batavia, in mari.
Longitudo 2 speciminum 166‴ et 180‴.

Aanm. Deze fraaije soort heeft veel in gedaante en kleurteekening van *Chaetodon speculum* K. v. H. doch verschilt daarvan doordien bij de laatstgenoemde de oogband zwart is, de fraaije blaauwe banden en ringen ontbreken, de rugdoornen betrekkelijk veel langer zijn, de zijlijnvlek langwerpig van gedaante en betrekkelijk veel grooter is, enz.

Chaetodon Bennetti is reeds kortelijk beschreven in de groote Histoire naturelle des Poissons, doch daar wordt gezegd, dat zij slechts 9 rugdoornen zou hebben. Mijne beide specimina hebben echter bepaaldelijk 14 rugdoornen en zulks zou mij ze tot eene eigene soort doen brengen, indien niet het overige der aanduiding in het groote vischwerk er volkomen aan beantwoordde.

Holacanthus lepidolepis Blkr.

Holac. corpore oblongo compresso; diametro dorso-ventrali $2\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis; capite obtuso 5 circiter in longitudine corporis; linea rostro-frontali concava; linea rostro-dorsali longitudine lineae rostro-frontali aequali; oculis diametro $4\frac{1}{3}$ circiter in longitudine capitis; osse suborbitali oculi diametro altiore inferne dentibus 3 vel 4 conspicuis; praeoperculo margine posteriore dentibus plus quam 50 minimis aequalibus conspicuis scabro, spina oculo longiore 3 fere in longitudine capitis; squamis lateribus 70 p. m. in serie longitudinali, squamis plurimis basi squamosis, thoracicis ceteris minoribus; pinna dorsali spinosa spina postica spinis ceteris longiore, parte radiosa acuta valde producta radiis 6° et 7° longissimis altitudine corporis longioribus; pectoralibus acutiusculis $4\frac{3}{4}$ circiter, ventralibus acutissimis radio 1° spina duplo longiore $3\frac{2}{3}$ circiter, caudali obtusa rotundata $5\frac{3}{4}$ circiter in longitudine corporis; anali acuta producta radiis longissimis $1\frac{1}{3}$ circiter in diametro dorso-ventrali; colore corpore pinnisque dorsali et anali antice aurantiaco-viridi, postice violascente-viridi, rostro naribusque aurantiaco, marginibus operculorum coeruleo; squamis corpore pinnisque plurimis macula vel guttula coerulea; pinnis ventralibus coeruleo marginatis, dorsali analique parte producta aurantiacis; caudali violascente-viridi; pectoralibus aurantiaco-viridibus; ventralibus radiis aurantiacis membrana coerulea.

B. 6. D. 13/22. P. 2/18. V. 1/5. A. 3/21. C. 17 et lat. brev.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis unici 326'''.

Aanm. Deze soort is verwant aan *Holacanthus ciliaris* CV.

van Amerika, zoowel wat betreft habitus en het ongeband zijn des ligchaams, als het verlengd zijn van rug- en aarsvinnen en de schubjes, welke zich op den grond der gewone zijschubben bevinden (eene bijzonderheid welke ook bij meerdere Indische soorten van Eleotris gevonden wordt). Bij *Holacanthus ciliaris* evenwel is het profiel niet konkaaf, de staartvin afgeknot, zijn de preoperkeltandjes ongelijk, vaneenstaande en ten getale van ongeveer 6 tot 12, heeft de rugvin 14 doornen, gaan slechts 50 schubben op eene overlangsche rei, zijn de kleuren anders enz.

Pimelepterus lembus CV. Poiss. VII p. 201.

Pimelept. corpore oblongo compresso, altitudine $3\frac{1}{3}$ circiter in ejus longitudine, latitudine $2\frac{2}{4}$ ad $2\frac{2}{3}$ in ejus altitudine; capite obtuso convexo 5 ad 5 et paulo in longitudine corporis, aeque alto circiter ac longo; fronte squamosa; oculis diametro $3\frac{1}{2}$ circiter in longitudine capitis; linea interoculari convexa; linea rostro-dorsali linea rostro-ventrali longiore; dentibus maxillis serie interna conspicuis nullis, serie externa cuneiformibus, maxilla superiore p. m. 26, maxilla inferiore p. m. 28; dentibus vomerinis, palatinis, pterygoïdeis lingualibusque minimis in thurmas oblongas et rotundatas collocatis, thurmis lingualibus subrotundis basi linguae approximatis geminis; praeoperculo rotundato denticulato denticulis vix conspicuis; osse suborbitali denticulis conspicuis nullis; squamis ctenoïdeis, lateribus 60 p. m. in serie longitudinali; pinna dorsali parte spinosa parte radiosa altiore, spinis 7ª, 8ª et 9ª spinis ceteris longioribus, spina 1ª brevissima; parte radiosa margine superiore convexa postice acutangula; pectoralibus acutiusculis ventralibus acutis paulo longioribus 7 circiter, caudali emarginata lobis acutis $4\frac{1}{3}$ ad $4\frac{1}{4}$ in longitudine corporis; anali antice obtusa postice acutangula; colore corpore superne coerulescente inferne margaritaceo; corpore vittis longitudinalibus fuscescente-aureis supra lineam lateralem p. m. 10, infra lineam lateralem p. m. 12; capite vittis latis rostro-oculo-opercularibus et maxillo-praeopercularibus aureis; pinnis griseo-violascentibus dorsali radiosa anali et caudali nigro marginatis.

B. 7. D. 11/14 vel 11/15. P. 2/17. V. 1/5. A. 3/13 vel 3/14. C 15 vel 17 et lat. brev.

Synon. *Piméleptère lembo* CV. Poiss. VII p. 201.
Lembo Vanicol.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo 3 speciminum 235''' ad 265'''.

Aanm. Mijne drie voorwerpen, gelijktijdig bij Batavia ge-

vangen, beantwoorden volkomen, aan hetgeen in de beschrijving van *Pimelepterus lembus* gezegd wordt. Deze soort was tot nog toe slechts van Vanicolo bekend. Te Batavia zag ik haar slechts eene enkele keer, in de maand Junij 1853.

SCOMBEROÏDEI.

Carangoïdes aureoguttatus Blkr.

Carang. corpore oblongo compresso, altitudine $3\frac{1}{3}$ ad $3\frac{1}{4}$ in ejus longitudine, latitudine 3 ad $2\frac{2}{3}$ in ejus altitudine; capite acutiusculo 4 circiter in longitudine corporis, paulo longiore quam alto; linea rostro-dorsali fronte declivi vix convexiuscula, vertice leviter convexa; oculis in medio capite sitis, diametro $3\frac{1}{2}$ ad 5 in longitudine capitis, junioribus diametro $\frac{1}{2}$ adultis diametro 1 fere a linea frontali remotis; osse suborbitali angulo oris altitudine junioribus 2 adultis $1\frac{1}{2}$ in oculi diametro; rostro oculo longiore; maxillis aequalibus dentibus aequalibus bene conspicuis; maxilla superiore deorsum mediocriter protractili, junioribus sub oculi margine anteriore, adultis paulo ante oculum desinente; dorso elevato convexo; linea ventrali obtusangula linea dorsali multo humiliore; genis, operculis totis, triangulisque pectoralibus lateralibus et inferiore totis squamosis; linea laterali usque sub medio circiter pinnae dorsalis radiosae curvata, curvatura valde aperta, postice scutis armatis p. m. 15 sub radiis posticis pinnae dorsalis incipientibus, latissimis 16 ad 18 circiter in altitudine corporis; carinis caudalibus lateralibus conspicuis; pinnis acutis radio nullo in filum producto, dorsali et anali radiosis valde squamosis; dorsali spinosa altitudine 3 circiter in altitudine corporis; dorsali radiosa et anali acutis corpore plus duplo humilioribus; pectoralibus falcatis capite longioribus; ventralibus acutis capite plus duplo brevioribus; spinis analibus parvis subaequalibus; caudali lobis acutis $4\frac{1}{2}$ ad 5 in longitudine corporis; colore corpore superne coerulescente-viridi, inferne argenteo; lateribus maculis rotundis numerosis aureis; pinnis dorsali spinosa violascente-hyalina, pectoralibus hyalinis, caudali dilute viridescente, ceteris violaceo-aurantiacis vel flavis subhyalinis.

B. 7. D. 1 procumb. subcutan. + 7 — 1 — 1/25 vel 1/26. P. 2/19. V. 1/5. A. 2 — 1/22 vel 1/23. C. 17 et lat. brev.

Synon. *Caranx auroguttatus* Ehr CV. Poiss. IX p. 54.
Caranx à gouttes d'or CV. Poiss. IX p. 54.
Caranx fulvoguttatus Rüpp. Atl. R. N. Afr. p. 100 tab. 25 fig. 7.
Ikan Kuweh tutol Mal. Bat.

Habit. Batavia, prope insulas, in mari.

Longitudo 2 speciminum 143''' et 320'''.

Aanm. Deze is de tweede mij bekende Bataviasche soort van Carangoïdes met oranjekleurige of gele vlekken over het geheele ligchaam. In den 2n jaargang van dit tijdschrift beschreef ik een daarvan onder den naam van *Carangoïdes fulvoguttatus*, dezelfde soort welke Cuvier *Caranx fulvoguttatus* noemde en tot welke ik ook, hoezeer niet zonder twijfel, *Caranx baijad* Rüpp. bragt. De bovenbeschrevene soort is met meer zekerheid te brengen tot *Caranx aureoguttatus* Ehr. CV. en *Caranx fulvoguttatus* Rüpp. — *Carangoïdes fulvoguttatus* Blkr. en *Carangoïdes aureoguttatus* Blkr., hoezeer door tandenstelsel en vlekteekening verwant, wijken toch aanmerkelijk van elkander af. Exemplaren van beide soorten van gelijke grootte met elkander vergelijkende, blijkt het mij, dat *Carangoïdes fulvoguttatus* van *Carangoïdes aureoguttatus* verschilt, door veel stomper en boller profiel, grootere oogen, hoogere straalachtige rug- en aarsvinnen, grootendeels onbeschubte operkels en borstdriehoeken enz. *Carangoïdes fulvoguttatus* heeft in habitus meer van *Carangoïdes talamparah* Blkr. (*Caranx malabaricus* CV.), — *Carangoïdes aureoguttatus* meer van *Carangoïdes praeustus* Blkr.

TEUTHIDES.

Amphacanthus labyrinthodes Blkr.

Amphac. corpore oblongo compresso, altitudine $2\frac{1}{2}$ circiter in ejus longitudine, latitudine $3\frac{1}{3}$ circiter in ejus altitudine; capite obtuso 5 in longitudine corporis, aeque alto circiter ac longo; lineis rostro-frontali et rostro-pectorali convexis; oculis diametro 3 circiter in longitudine capitis; osse suborbitali angulo oris oculi diametro humiliore; operculo, praeoperculo et osse humerali valde striatis; squamis minimis; pinna dorsali partem spinosam inter et radiosam emarginata, spinis crassis mediis ceteris longioribus 1ª ultima duplo circiter breviore, parte radiosa parte spinosa altiore rotundata; pinnis pectoralibus obtusis superne angulatis $5\frac{2}{3}$, ventralibus obtusiusculis 8 circiter, caudali emarginata angulis acuta 5 circiter in longitudine corporis; anali spina postica spinis analibus ceteris et spinis dorsalibus longiore, parte radiosa parte spinosa altiore rotundata; colore corpore superne aurantiaco-rubro, inferne dilutiore; capite, dorso lateribusque vittulis coeruleis gracilibus numerosis vario modo dis-

positis, undulatis, reticulatis, transversis et longitudinalibus; pinnis immaculatis aurantiacis, pectoralibus flavescentibus.

B. 5. D. 1 procumb. + 13/10 vel 13/11. P. 2/15. V. 1/3/1. A. 7/9 vel 7/10. C. 17 lat. brev.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis unici 222'''.

Aanm. De blaauwe bandjes zijn doolhofvormig over het oranje-rood van zijden en rug verspeid, min of meer zooals de bruine bandjes bij *Amphacanthus vermiculatus* CV. Deze eigenaardige kleurteekening en het gemis van vinvlekken doen haar reeds van alle bekende soorten onderscheiden.

Naseus Vlamingii CV. Poiss. X p. 216.

Nas. corpore oblongo compresso, altitudine 3 fere in ejus longitudine absque filis caudalibus, latitudine 3 circiter in ejus altitudine; capite 5 in longitudine corporis, paulo longiore quam alto; oculis diametro 4$\frac{2}{5}$ circiter in longitudine capitis antice in dimidio capitis posteriore sitis, diametro 1 circiter a linea rostro-dorsali remotis; rostro obtuso valde convexo nasiformi ante os prominente oculo plus duplo longiore; linea rostro-dorsali vertice concava; fronte non cornuta; regione praeoculari sulco trigono; dentibus utraque maxilla p. m. 60 parvis aequalibus, acutis; operculo humeroque squamosis; praeoperculo valde obtusangulo rotundato; squamis corpore minimis conspicuis scabris; cauda utroque latere laminis 2 oblongis subrotundis spiniferis armata, spinis latis trigonis compressis striatis oculo non vel vix majoribus; pinna dorsali spina 1ª ceteris crassiore et breviore, spina postica ceteris longiore corpore triplo fere humiliore, parte radiosa elevata rotundata corpore duplo fere humiliore; pectoralibus acutis 1$\frac{1}{3}$, ventralibus acutis 1$\frac{1}{2}$ circiter in longitudine capitis; anali convexa rotundata dorsali radiosa humiliore; caudali flabelliformi convexa radiis angularibus superiore et inferiore in fila productis; colore corpore superne viridi-fusco inferne flavescente-fusco; capite, dorso et ventre coeruleo guttatis et punctatis, lateribus maculis elongatis coeruleis vittulas numerosas transversas similantibus; fascia rostro-oculari coerulea; labiis coeruleis; pinnis dorsali et anali radiis margineque coeruleis membrana flavescente-viridi; pectoralibus radiis coeruleis membrana fuscescente-viridi; ventralibus flavescente-viridibus; caudali dimidio basili violascente-coeruleo postice flavescente-viridi.

B. 4. D. 6/26. P. 2/15. V. 1/3. A. 2/27. C. 14 vel 16 et lat. brev.

Synon. *Ouma neus oum* De Vlam. Recueil No. 118.

Bruine stompsmoel Valent. Ind. Amb. III p. 499 fig. 478.

Ikan Oema of *Oema visch* Valent. ibid. p. 386 fig. 119.

Omma Renard Poiss. Mol. I fig. 79.
Nason de Vlaming CV. Poiss. X p. 216.
Ikan Galak karang Mal. Batav.
Habit. Batavia, in mari.
Longitudo speciminis unici 440''' absque filis caudalibus.

Aanm. De afbeeldingen van Renard en Valentijn, hoe gebrekkig ook, laten de soort vrij wel herkennen. *Naseus Vlamingii* is te Batavia uiterst zeldzaam, zijnde mijn specimen het eenige door mij er tot nog toe waargenomen.

GOBIOÏDEI.

Gobius gymnocephalus Blkr.

Gob. corpore elongato compresso, altitudine 8 et paulo ad 8¾ in ejus longitudine, latitudine 1½ circiter in ejus altitudine; capite obtuso convexo 6 circiter in longitudine corporis; altitudine capitis 1¾ ad 1⅗, latitudine 2 circiter in ejus longitudine; oculis diametro 4½ circiter in longitudine capitis, valde approximatis, totis in anteriore dimidio capitis sitis; squamis capite nullis; rostro obtuso convexo oculo breviore; rictu obliquo sub oculi parte posteriore desinente; maxillis dentibus pluriseriatis, maxilla inferiore serie externa majoribus caninis curvatis utroque latere 1 ad 3, maxilla superiore antice caninis utroque latere 1 vel 2; sulco oculo-humerali profundo; squamis lateribus plus quam 100 in serie longitudinali, anticis posticis multo minoribus parum conspicuis; appendice anali conica; pinna dorsali 1ª spinis flexilibus, angulato-rotundata, corpore vix altiore, dorsali 2ªᵉ approximata; dorsali 2ª antice humili postice dorsali 1ª paulo altiore angulata; pectoralibus radiis non filosis, acute rotundatis 7 ad 8 circiter, ventralibus acute rotundatis 6⅓ ad 6½ circiter, caudali lanceolata 3⅔ ad 4¼ in longitudine corporis; anali dorsali 2ªᵉ aequali sed ea humiliore; corpore carneo-viridi, fasciis 3 transversis latis diffusis roseis 1ª dorso-ventrali, 2ª et 3ª dorso-analibus; pinnis dorsalibus dilute viridibus, dorsali 1ª superne rubro, dorsali 2ª superne flavo, coeruleo et rubro marginatis; pectoralibus dilute roseis; ventralibus dilute rubro-violaceis; anali viridi medio vitta longitudinali duplice rubra et coerulea; caudali viridi vittis pluribus obliquis rubris et coeruleis alternantibus, margine superiore flava.

B. 4. D. 6—1/19 vel 6—1/20. P. 20. V. 1/5. A. 1/19 vel 1/20. C. 30 (later. brev. inclus.).
Synon. *Ikan Blodok* Mal. Batav.
Longitudo 2 speciminum 117''' et 140'''.

Aanm. Deze soort is zeer kenbaar aan hare lange veelstralige rug- en aarsvin, onbeschubten stompen kop, lancetvormige staartvin, dubbelen blaauwen en rooden aarsvinband, kleine op den staart grooter wordende schubben, hondstanden, enz.

Gobius polyophthalmus Blkr.

Gob. corpore elongato compresso, altitudine $7\frac{3}{4}$ circiter in ejus longitudine, latitudine $1\frac{1}{3}$ circiter in ejus altitudine; capite obtuso convexo 5 circiter in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{2}{3}$, latitudine 2 circiter in ejus longitudine; oculis diametro 4 fere in longitudine capitis, valde approximatis, totis in anteriore dimidio capitis sitis; squamis capite nullis; rostro obtuso convexo oculo breviore; rictu obliquo sub oculi parte posteriore desinente; maxillis dentibus pluriseriatis, dentibus serie externa majoribus, maxilla inferiore caninis 2 curvatis; sulco oculo-humerali superficiali; squamis lateribus 85 p. m. in serie longitudinali anticis posticis multo minoribus parum conspicuis; appendice anali conica; pinnis dorsalibus approximatis corpore vix altioribus, dorsali 1ª angulata rotundata spinis flexilibus, dorsali 2ª postice acuta dorsali 1ª vix altiore; pectoralibus acutiusculis et ventralibus subaequalibus 6 circiter in longitudine corporis; anali postice acuta dorsali humiliore; caudali lanceolata $3\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis; colore corpore superne dilute viridi inferne dilute roseo; fasciis corpore transversis flavis 8, 1ª, 2ª et 3ª dorso-ventralibus, 4ª, 5ª et 6ª dorso-analibus, 7ª et 8ª caudalibus; lateribus postice medio maculis 3 diffusis rotundis violascentibus; capite genis ocellis numerosis carmosinis coeruleo cinctis; pinnis verticalibus dilute coeruleis; dorsali 1ª maculis rotundis et oblongis carmosinis coeruleo limbatis, margine superiore flava; dorsali 2ª membrana maculis carmosinis coerulea cinctis in series 5 vel 6 longitudinales dispositis, margine superiore tricolore flavo coeruleo et carmosino; caudali vittis longitudinalibus obliquis carmosinis et coeruleis, margine superiore ut in dorsali 2ª; anali margine inferiore bicolore violaceo et flavo, medio inter singulos radios macula violacea; pectoralibus aurantiacis; ventralibus violaceis.

B. 4. D. 6—1/10 vel 1/11. P. 17. V. 1/5. A. 1/10 vel 1/11. C. 24 vel 26. (later. brev. inclus.).

Synon. *Ikan Blodok* Mal. Batav.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis unici 95‴.

Aanm. Deze sierlijke *Gobius* moet na verwant zijn aan *Gobius filifer* CV. doch deze heeft de rugdoornen tot lange dra-

den verlengd en 1 of 2 stralen minder in de aarsvin. De korte beschrijving van *Gobius filifer* CV. in de groote Histoire naturelle des Poissons is naar een slecht bewaard individu genomen, zoodat de kleuren slechts gedeeltelijk en onjuist zijn opgegeven. Het zou kunnen zijn, dat mijn specimen een wijfje is van *Gobius filifer* CV., hoezeer ik zulks niet waarschijnlijk acht, voornamelijk omdat de schubben op het achterste gedeelte des ligchaams zeer goed zigtbaar en met het ongewapend oog te tellen zijn, terwijl van *Gobius filifer* gezegd wordt, dat de schubben er zich slechts als puntjes aanduiden.

Ik heb den naam der soort ontleend aan de talrijke roode met blaauw gezoomde oogjes, waarmede de geheele kop versierd is.

Gobius cyanotaenia Blkr.

Gob. corpore elongato compresso, altitudine $7\frac{1}{4}$ circiter in ejus longitudine, latitudine $1\frac{1}{3}$ circiter in ejus altitudine; capite obtuso convexo periophthalmoïdeo $4\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{3}{4}$, latitudine $2\frac{1}{4}$ circiter in ejus longitudine; oculis prominentibus diametro 5 circiter in longitudine capitis, valde approximatis, in anteriore tertia capitis parte sitis; linea rostro-frontali obtusangula convexa; squamis capite nullis; rostro convexo oculo breviore; rictu obliquo; maxilla superiore maxilla inferiore paulo breviore post oculum desinente; maxillis dentibus pluriseriatis serie externa majoribus conicis leviter curvatis, caninis nullis; sulco oculo-humerali mediocri; squamis lateribus 100 p. m. in serie longitudinali, posterioribus anterioribus majoribus; appendice anali brevi conica; pinna dorsali 1ª spinis flexilibus, angulata, corpore paulo humiliore, dorsali 2ªᵉ approximata; dorsali 2ª dorsali 1ª paulo humiliore postice angulata; pectoralibus non filosis et ventralibus acute rotundatis 5 et paulo, caudali obtusa rotundata $4\frac{1}{4}$ circiter in longitudine corporis; anali formam dorsalis 2ªᵉ referente sed ea humiliore ac breviore; corpore superne dilute viridi-roseo, fasciis 4 transversis latis dilute fuscescentibus, inferne antice margaritaceo postice dilute roseo; lateribus insuper vittis 11 p. m. transversis coeruleis; genis et operculis vittis obliquis, rostro guttulis coeruleis; pinnis dorsalibus caudalique radiis flavescentibus, membrana interradiali inter singulos radios dimidio anteriore viridescente-flava dimidio posteriore rubro-violacea; dorsali 1ª violaceo, caudali superne aurantiaco marginatis; pectoralibus viridescente-flavis basi coeruleo guttulatis; ventralibus nigricante-violaceis; anali

flava violaceo marginata, fasciis 3 latis longitudinalibus rubro-violaceis coeruleo limbatis.

B. 4. D. 6 — 1/10 vel 1/11. P. 19. V. 1/5. A. 1/10 vel 1/11. C. 30 p. m. (lat. brev. inclus.).

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis unici 115'''.

Aanm. Deze fraaije soort is in habitus, in het onderschubt zijn van den kop, kleinheid der schubben en getallen der vinstralen verwant aan *Gobius polyophthalmus* Blkr. doch bij den eersten oogopslag herkenbaar aan de fraaije blaauwe bandjes over de operkels en de zijden, en voorts aan de overige kleurteekening, aan het gemis van hondstanden, aan de stompe staartvin enz.

Gobius petrophilus Blkr.

Gob. corpore elongato antice latiore quam alto, postice compresso, altitudine $6\frac{1}{3}$ circiter in ejus longitudine; capite obtuso convexo 4 et paulo in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{3}{4}$, latitudine $1\frac{1}{4}$ circiter in ejus longitudine; oculis diametro $3\frac{2}{3}$ in longitudine capitis, minus diametro $\frac{1}{2}$ distantibus, totis in anteriore dimidio capitis sitis; linea rostro-frontali convexa; squamis capite nullis; rostro convexo oculo breviore; rictu obliquo leviter curvato; maxillis aequalibus, superiore sub oculi limbo anteriore desinente; dentibus maxillis pluriseriatis serie externa ceteris majoribus caninis nullis; sulco oculo-humerali parum conspicuo; squamis nuchalibus squamis lateribus minoribus, 11 p. m. in serie longitudinali occiput inter et pinnam dorsalem 1^{m}; squamis lateribus 35 p. m. in serie longitudinali; appendice anali conica; pinna dorsali 1^{a} spinis flexilibus, angulata, corpore duplo circiter humiliore; dorsali 2^{a} obtusa dorsali 1^{a} altiore corpore humiliore; pectoralibus obtusis rotundatis $5\frac{2}{3}$ circiter, ventrali obtusa $6\frac{1}{3}$ circiter, caudali obtusa rotundata 5 circiter in longitudine corporis; anali obtusa dorsali radiosa non humiliore; corpore fuscescente-rubro superne fusco nebulato; pinnis rubris, dorsali 1^{a} vittis 3 vel 4 longitudinalibus fuscis, dorsali radiosa, pectoralibus caudalique radiis fusco variegatis.

B. 4. D. 7 — 1/9 vel 1/10. P. 21 vel 22. V. 1/5. A. 1/8 vel 1/9. C. 24 p. m. (lat. brev. inclus.).

Habit. Batavia, prope insulam Onrust, in mari.

Longitudo speciminis unici 59'''

Aanm. Deze soort is verwant aan *Gobius nox* Blkr. en *Gobius padangensis* Blkr. doch van beiden gemakkelijk te on-

derkennen, behalve door andere kleuren, doordien de kruin volkomen onbeschubt is enz. Ik ving haar met de hand op de koraalbanken, welke het eilandje Onrust bij Batavia omringen.

Gobius gastrospilos Blkr.

Gob. corpore elongato antice cylindraceo postice compresso, altitudine 6 et paulo in ejus longitudine; capite obtuso convexo 5 et paulo in longitudine corporis; altitudine et latitudine capitis $1\frac{1}{3}$ ad $1\frac{2}{3}$ in ejus longitudine; oculis diametro $4\frac{1}{2}$ circiter in longitudine capitis, approximatis, in anteriore dimidio capitis sitis; capite vertice, genis operculisque squamoso; rostro obtuso convexo oculo breviore paulo ante os prominente; rictu parum obliquo sub oculi parte posteriore desinente; maxillis dentibus pluriseriatis serie externa majoribus, maxilla inferiore canino utroque latere 1 parvo; sulco oculo-humerali superficiali; squamis magnis 26 p. m. in serie longitudinali; appendice anali conica brevi; pinnis dorsalibus approximatis; dorsali spinosa angulata rotundata, altitudine corpus aequante dorsali radiosa humiliore; dorsali radiosa angulata anali angulata altiore; pectoralibus et ventralibus rotundatis aequalibus 7 fere, caudali obtusa rotundata $4\frac{1}{2}$ fere in longitudine corporis; colore corpore viridi; squamis corpore plurimis macula fusca; regione postanali inferne maculis 4 oblongis nigris majoribus; pinnis ventralibus violaceis, ceteris aurantiacis et pectoralibus exceptis radiis singulis punctis fuscis 4 ad 7 variegatis; dorsali spinosa postice macula coerulea majore.

B. 4. D. 6—1/7 vel 1/8. P. 14. V. 1/5. A. 1/7 vel 1/8. C. 22 vel 24. (lat. brev. inclus.).

Synon. *Ikan Blodok* Mal. Batav.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis unici 40‴.

Aanm. Deze kleine soort behoort tot de groep, gekenmerkt door 2 hondstanden in de onderkaak, stompen kop en staartvin en groote schubben, en onderscheidt zich van de bekende species door gering aantal rug- en aarsvinstralen, eenigzins voor de mondopening uitpuilenden snuit, blaauwe vlek achter op de eerste rugvin, de zwarte vlekken aan de ondervlakte des ligchaams, andere bijzonderheden der kleurteekening enz.

Eleotris periophthalmus Blkr.

Eleotr. corpore elongato, antice cylindraceo postice compresso, 8 fere

in ejus longitudine; capite periophthalmoïdeo valde obtuso convexo 5 et paulo in longitudine corporis; linea rostro-frontali valde convexa; altitudine capitis $1\frac{2}{3}$ circiter, latitudine 2 circiter in ejus altitudine; oculis diametro 4 circiter in longitudine capitis lineam rostro-frontalem attingentibus, valde approximatis; orbitis glabris; rostro truncato valde obtuso oculo plus duplo breviore; maxilla superiore maxilla inferiore paulo breviore, sub oculi margine posteriore desinente; rictu obliquo leviter curvato; dentibus maxillis serie externa majoribus, maxilla superiore antice caninis 6 externis ceteris majoribus; maxilla inferiore latere canino unico majore curvato, antice caninoideis minoribus 6, internis externis majoribus; sulco postoculari conspicuo; squamis capite nullis, lateribus anticis posticis multo minoribus 78 p. m. in serie longitudinali; pinna dorsali obtusa rotundata, corpore humiliore, membrana non emarginata; dorsali radiosa et anali corpore humilioribus postice acutis; pectoralibus acutiusculis radiis mediis ceteris longioribus $5\frac{2}{3}$ circiter in longitudine corporis; ventralibus radio postico ceteris longiore pectoralibus vix longiore; caudali obtusa rotundata 5 circiter in longitudine corporis; colore capite roseo, corpore superne lateribusque dilute luteo, thorace roseo, ventre margaritaceo-coeruleo: fasciis corpore latis transversis 6, 1ª operculari, 2ª dorso-ventrali, 3ª, 4ª et 5ª dorso-analibus, 6ª ad basin pinnae caudalis; corpore superne insuper maculis irregularibus roseis et fasciis transversis roseis profundioribus; capite ocellis aureo-rubris rubro-violaceo cinctis; pinnis dorsalibus viridi-margaritaceis aurantiaco marginatis, spinis radiisque fuscescente variegatis, membrana parce margaritaceo ocellata; pinnis pectoralibus basi flavis ceterum dilute roseis; ventralibus radiis aurantiacis membrana coerulescentibus; anali dimidio basali flavo-aurantiaca ocellis parvis dilute coeruleis, dimidio libero aureo-rubra vittis 3 longitudinalibus coeruleis; caudali aurantiaco-flava inferne violascente.

B. 5. D. 6—1/12 vel 1/13. P. 19. V. 1/5. A. 1/12 vel 1/13. C. 24. (lat. brev. inclus.).

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis unici 75'''.

Aanm. Deze sierlijke soort is zeer kenbaar aan haren habitus, fraaije kleuren, tandenstelsel en onbeschubten kop. Ik zag haar slechts eene enkele keer in een enkel specimen te Batavia, in Oktober 1852.

LABROÏDEI CTENOÏDEI.

Amphiprion Sebae Blkr.

Amphipr. corpore oblongo compresso, altitudine $2\frac{1}{3}$ circiter in ejus lon-

gitudine, latitudine 2½ circiter in ejus altitudine; capite obtuso convexo 4½ circiter in longitudine corporis, vix altiore quam longo; linea rostro-frontali convexa; fronte plana alepidota; oculis diametro 3 fere ad 3 et paulo in longitudine capitis; osse suborbitali sub oculo oculi diametro plus duplo humiliore, dentato, spina majore deorsum spectante; maxilla inferiore vix prominente, superiore sub oculi parte anteriore desinente; dentibus maxillis conicis valde conspicuis; rictu curvato; praeoperculo subrectangulo angulo rotundato, postice dentibus valde conspicuis; ossibus opercularibus ceteris spinoso-dentatis dentibus vel spinulis brevibus; squamis lateribus 46 p. m. in serie longitudinali: linea laterali simplice sub pinnae dorsalis radiis posticis interrupta; pinna dorsali partem spinosam inter et radiosam valde emarginata, parte spinosa parte radiosa multo humiliore spina 4ª ceteris longiore, parte radiosa obtusa rotundata; pectoralibus et ventralibus obtusis rotundatis et caudali truncato-convexa 4½ ad 5 in longitudine corporis; anali postice angulata dorsali radiosa humiliore; colore corpore nigro fasciis 2 latis transversis margaritaceis, 1ª nucho-operculari, 2ª dorso-anali superne flexura apicem pinnae dorsalis radiosae versus adscendente: capite antice fuscescente-carneo; cauda postice totaque pinna caudali pulcherrime flavis; pinnis pectoralibus nigro-violaceis, ceteris nigris, anali margaritaceo limbata.

B. 5. D. 10/14 vel 10/15 vel 10/16. P. 2/17 vel 2/18. V. 1/5. A 2/12 vel 2/13. C. 14 et lat. brev.

Synon. *Chaetodon lineis utroque duabus candidis; laminis operculorum serratis et cauda alba aequali* Seb. Thesaur. III p. 70 tab. 26 fig. 24.

Ikan Bandera et *Ikan Polleng* Mal. Bat.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo 9 speciminum 81‴ ad 101‴.

Aanm. Deze soort is het naaste verwant aan *Amphiprion xanthurus* CV. doch is stellig eene eigene soort. In kleurteekening verschilt zij van *Amphiprion xanthurus* CV. doordien de rug-aarsband breeder is en zich bovenwaarts met eene buiging tot aan den top der straalachtige rugvin uitstrekt, doordien de parelkleurige staartband ontbreekt en de borstvinnen zwartachtig-violet zijn. Andere en meer wezenlijke verschillen zijn te vinden in de diep uitgesnedene rugvin, welker doornachtig gedeelte aanmerkelijk lager is, in de als afgeknotte eenigzins bolle staartvin enz.

Deze soort is dezelfde als die, welke ter aangehaalde plaatse in het groote werk van Seba is afgebeeld, welke afbeelding, hoe gebrekkig ook, de soort volkomen goed laat herkennen.

Amphiprion xanthurus CV. Poiss. V p. 302 (nec Blkr. Nat. Tijdschr. N. Ind. III p. 560).

Amphipr. corpore oblongo compresso, altitudine $2\frac{2}{3}$ ad 3 fere in ejus longitudine, latitudine $2\frac{1}{2}$ circiter in ejus altitudine; capite obtuso convexo $4\frac{1}{4}$ ad $4\frac{2}{3}$ in longitudine corporis, altiore quam longo; linea rostro-frontali declivi convexiuscula; fronte plana alepidota; oculis diametro $3\frac{1}{2}$ circiter in longitudine capitis; osse suborbitali sub oculo oculi diametro duplo circiter humiliore, dentato, vulgo spina majore deorsum spectante; maxilla inferiore paulo prominente, maxilla superiore sub oculi parte anteriore desinente; dentibus maxillis conicis valde conspicuis; rictu curvato; praeoperculo subrectangulo angulo rotundato, postice dentibus valde conspicuis; ossibus opercularibus ceteris spinoso-dentatis dentibus vel spinulis brevibus; squamis lateribus 48 p. m. in serie longitudinali; linea laterali simplice sub pinnae dorsalis radiis posticis interrupta; pinna dorsali partem spinosam inter et radiosam emarginata, parte spinosa parte radiosa paulo humiliore, spinis 3ª, 4ª et 5ª ceteris longioribus, parte radiosa obtusa rotundata; pectoralibus obtusis rotundatis $4\frac{1}{3}$ ad $4\frac{2}{3}$, ventralibus rotundatis $4\frac{1}{4}$ ad $4\frac{1}{3}$, caudali emarginata lobis acutis subfiligeris superiore longiore $3\frac{3}{4}$ ad 4 et paulo in longitudine corporis; anali postice angulata dorsali radiosa paulo humiliore; colore corpore nigro fasciis 3 transversis latis margaritaceo-coeruleis, 1ª nucho-operculari, 2ª dorso-anali superne non curvata marginem pinnae dorsalis superiorem non attingente, 3ª caudali; rostro, maxillis mentoque aurantiaco-rubris; pinnis dorsali, ventralibus analique nigerrimis; pectoralibus caudalique pulchre aurantiacis, pectoralibus basi nigricantibus.

B. 5. D. 10/15 vel 10/16. P. 2/17. V. 1/5. A. 2/14 vel 2/15. C. 14 et lat. brev.

Synon. *Amphiprion à queue jaune* CV. Poiss. V p. 302.
Ikan Polleng et *Ikan Bandera* Mal. Batav.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo 4 speciminum 82‴ ad 110‴.

Aanm. Eene vergelijking mijner voorwerpen met de soort, welke ik vroeger als *Amphiprion xanthurus* CV. beschouwde en in mijne Nieuwe bijdrage tot de kennis der ichthyologische fauna van Amboina beschreven heb, doet mij zien, dat de Amboinasche soort stellig eene andere is, die zich, zooals ik elders reeds gezegd heb, van *Amphiprion xanthurus* CV. onderscheidt, niet alleen door oranjekleurige borst- en aarsvinnen maar ook door hooger ligchaam, boller profiel en naar beneden uitstekenden doorn van de onderoogkuilsbeende-

ren. Ik aarzel thans ook *Amphiprion Clarckii* CV. tot *Amphiprion xanthurus* CV. terug te brengen, vermits niettegenstaande de overeenkomst in habitus, bij *Amphiprion Clarckii* CV. buikvinnen en borst oranjekleurig zijn. Het schijnt dat de ligte wijzigingen in de kleurteekeningen bij de soorten van *Amphiprion* de vertaling zijn van andere soortelijke verschillen, welke echter bij de schrijvers niet behoorlijk uitgedrukt zijn. Mijne Amboinesche soort bovengenoemd, volkomen overeenkomende met hetgeen de heer Richardson van *Amphiprion chrysargurus* mededeelt, zal dezen laatsten naam behooren te dragen.

De *Jourdin* van Renard (Poiss. Mol. I tab. 7 fig. 49) komt mij voor, wegens de gedaante en kleur der staartvin, noch met *A. xanthurus* CV. noch met *A. chrysargurus* Richards. vereenigd te kunnen worden.

Pomacentrus trimaculatus CV. Poiss. V p. 320. Müll. Schl. Verh. Nat. Gesch. Overz. gesl. Amphipr. Premn. Pomac. enz. p 20 tab. 4 fig. 2.

Pomac. corpore oblongo compresso, altitudine 3 ad 3¼ in ejus longitudine, latitudine 2½ ad 2½ in ejus altitudine; capite convexo 4½ circiter in longitudine corporis, aeque alto ac longo; linea rostro-frontali junioribus convexa, aetate provectioribus rectiuscula: oculis diametro 3½ ad 4 in longitudine capitis; rostro oculo paulo longiore; osse suborbitali angulo oris oculi diametro paulo humiliore, non emarginato, dentato; dentibus maxillis quasi biseriatis serie interna brevioribus acutiusculis serie externa obtusis non emarginatis maxilla superiore p. m. 40, maxilla inferiore p. m. 42; praeoperculo obtusangulo angulo rotundato, margine posteriore et angulo dentibus valde conspicuis; operculo spinis 2 planis vix conspicuis; squamis lateribus 28 p. m. in serie longitudinali; linea laterali sub anteriore dimidio pinnae dorsalis radiosae interrupta; pinnis dorsali et anali radiosis angulatis angulo rotundatis, dorsali spinosa spina postica spinis ceteris longiore, membrana interspinali vix emarginata; pectoralibus rotundis 5 ad 5½, ventralibus acutis radio 1° producto 5 circiter, caudali emarginata lobis acutis 4 ad 4⅓ in longitudine corporis; colore corpore roseo-viridi vel roseo-violascente; squamis capite singulis macula, squamis corpore singulis vitta transversa dilute rubro-violaceis; vittis interocularibus 2 vittaque maxillo-suboculari ejusdem coloris; dorso maculis 3 magnis nigricantibus, 1ª nuchali, 2ª basin mediam dorsalis spinosae, 3ª radios dorsales posteriores versus adscendentibus; ano annulo lato coeruleo cincto; pin-

nis ventralibus viridibus, ceteris roseis flavescente-viridi marginatis; squamis basi pinnarum verticalium coeruleo punctatis; pectoralibus basi vitta transversa flava; dorsali vittis 2, anali vitta 1 longitudinalibus coeruleis.

B. 5. D. 13/13 vel 13/14. P. 2/15. A. 2/14 vel 2/15. C. 15 et lat. brev.
Synon. *Pomacentre à trois taches* CV. Poiss. V p. 320.
Habit. Batavia, in mari.
Longitudo 5 speciminum 130''' ad 170'''.

Aanm. De aangehaalde afbeelding laat veel te wenschen over wat de kleuren betreft en vertoont het vlies tusschen de rugdoornen te veel uitgesneden. Tot nog toe bestond van deze soort slechts eene beschrijving der kleuren.

Pomacentrus fasciatus CV. Poiss. V p. 320 tab. 134. Müll. Schleg. Verh. Nat. G. Ned. Overz. Bez. Vissch. p. 20 tab. 4 fig. 1.

Pomac. corpore oblongo compresso, altitudine 3 circiter in ejus longitudine, latitudine $2\frac{1}{4}$ circiter in ejus altitudine; capite obtuso valde convexo, $4\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis, aeque alto ac longo; linea rostro-frontali convexa; oculis diametro $3\frac{1}{2}$ in longitudine capitis; rostro oculo breviore; osse suborbitali angulo oris oculi diametro minus duplo humiliore non emarginato denticulato; dentibus maxillis ex parte apice emarginatis; praeoperculo subrectangulo, angulo rotundato, margine posteriore dentibus valde conspicuis; operculo spinis 2 parvis planis; squamis lateribus 25 p. m. in serie longitudinali: pinnis dorsali et anali radiosis postice angulatis angulo rotundatis, dorsali anali altiore corpore duplo humiliore; dorsali spina postica spinis ceteris longiore; pectoralibus rotundatis et ventralibus acutis $5\frac{1}{3}$ circiter, caudali emarginata lobis obtuse rotundatis superiore longiore 4 et paulo in longitudine corporis; colore corpore superne fusco inferne rufescente, lateribus fasciis 3 transversis latis aurantiacis, fascia 1ª operculari, 2ª dorso-pectorali, 3ª dorso-anali; lateribus guttis nigris in series 2 longitudinales dispositis; operculo superne gutta nigra; cauda superne prope finem pinnae dorsalis macula aurantiaca; pinna dorsali fuscescente marginem versus dilutiore; pinnis ceteris roseis vel rufis; anali et caudali fusco limbatis.

B. 5. D. 13/13. P. 2/16. V. 1/5. A. 2/13. C. 17 et lat. brev.
Synon. *Pomacentre à rubans* CV. Poiss. V p. 320.
Habit. Batavia, in mari.
Longitudo speciminis unici 101'''.

Aanm. De afbeelding van het profiel en van den kop is beter in de groote Histoire naturelle des Poissons dan in de aangehaalde verhandeling van de heeren S. Müller en H. Schlegel, waar de kop te spits, het preoperkel te hoekig en het onderoogkuilsbeen te laag zijn afgebeeld. *Pomacentrus fasciatus* CV. heeft 5 kieuwstralen en niet 4, zooals in de geslachtskenmerken van *Pomacentrus* door de heeren Müller en Schlegel is aangegeven.

Pomacentrus littoralis K. v. H. CV. Poiss. V p. 318, Schleg. Müll. Amphipr. Premn. in Verh. Nat. Gesch. Overz. Bez. Vissch. p. 20 tab. 4 fig. 3.

Pomac. corpore oblongo compresso, altitudine $2\frac{4}{5}$ ad $2\frac{3}{4}$ in ejus longitudine, latitudine $2\frac{1}{2}$ circiter in ejus altitudine; capite obtuso convexo $4\frac{1}{2}$ ad $4\frac{1}{4}$ in longitudine corporis, paulo altiore quam longo; linea rostrofrontali convexa; oculis diametro 3 ad $3\frac{1}{2}$ in longitudine capitis; rostro oculo breviore; osse suborbitali angulo oris oculi diametro duplo circiter humiliore emarginato, postice inciso, infra incisuram dentibus 1 vel 2, supra incisuram dentibus 7 ad 10 bene conspicuis; praeoperculo subrectangulo angulo rotundato postice dentibus 15 ad 20 serrato, dentibus inferioribus majoribus; dentibus utraque maxilla 40 p. m. obtusis; operculo spina plana brevi; squamis lateribus 26 p. m. in serie longitudinali; pinnis dorsali et anali radiosis angulato-rotundatis obtusis corpore duplo vel plus duplo humilioribus; dorsali spinosa spina postica spinis ceteris longiore, membrana interspinali profunde excisa lobata lobis spinas superantibus; pectoralibus obtusis rotundatis $4\frac{3}{4}$ ad $4\frac{1}{2}$, ventralibus acutis radio 1° plus minusve producto $4\frac{3}{4}$ ad 4, caudali emarginata lobis obtusis rotundatis $4\frac{1}{2}$ ad $4\frac{1}{2}$ in longitudine corporis; colore corpore pinnisque violaceo-fusco marginibus squamarum pinnarumque profundiore; humero ad initium lineae lateralis macula parva nitide viridi; pinnis pectoralibus basi vitta transversa nigra.

B. 5. D. 13/13 vel 13/14 vel 13/15. P. 2/15 vel 2/16. V. 1/5. A. 2/14 ad 2/16. C. 15 vel 17 et lat. brev.

Synon. *Pomacentre littoral* CV. Poiss. V p. 318.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo 4 speciminum 95''' ad 112'''.

Aanm. Mijne specimina behooren vrij zeker tot de bovengenoemde soort en beantwoorden zeer goed aan de aangehaalde afbeelding. De groene schoudervlek en de donkere band

over de basis der borstvin zijn er echter niet op uitgedrukt. Even zoo zijn in beide aangehaalde werken de getallen der aarsvinstralen te gering opgegeven. Enkele mijner exemplaren vertoonen sporen van blaauwe vlekjes op de schubben, wat bij zeer talrijke soorten van *Pomacentrus* voorkomt.

Glyphisodon waigiensis QG. Zoölog. Voy. Freycin. p. 391. CV. Poiss. V p. 341.

Glyphisod. corpore ovali compresso, altitudine 2½ ad 2¾ in ejus longitudine, latitudine 3 ad 3½ in ejus altitudine; capite 5 in longitudine corporis; longitudine capitis 1¼ circiter in ejus altitudine; linea rostro-frontali declivi rectiuscula; oculis diametro 3 circiter in longitudine capitis; osse suborbitali humili rotundato; praeoperculo subrectangulo angulo rotundato; squamis lateribus 30 p. m. in serie longitudinali; pinnis dorsali et anali radiosis angulatis acutis; dorsali spinosa radiosa multo humiliore spina ultima spina penultima longiore; pectoralibus capite paulo et ventralibus vix longioribus, ventralibus radio 1° filiformo producto; caudali profunde incisa lobis acutis superiore longiore 3⅔ circiter in longitudine corporis; colore corpore superne flavescente-viridi, inferne flavescente-margaritaceo; corpore fasciis transversis nigricantibus 5, 1ª spinam dorsalem 1ᵐ inter et basin pinnae pectoralis, 2ª spinas 4ᵐ, 5ᵐ, 6ᵐ et 7ᵐ inter et medium ventrem, 3ª spinas 3 penultimas inter et initium pinnae analis, 4ª inter partes posteriores dorsalis radiosae et analis, 5ª prope basin pinnae caudalis; pinnis verticalibus viridi-violascentibus, dorsali spinosa nigro marginata; pinnis pectoralibus ventralibusque dilute viridibus; pectoralibus superne basi axillaque macula nigricante.

B. 5. D. 13/13. P. 2/18. V. 1/5. A. 2/12. C. 15 et lat. brev.

Synon. *Glyphisodon de Waigiou* CV. Poiss. V p. 341.
Ikan Bonang bonang Mal. Batav.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo 2 speciminum 155‴ et 160‴.

LABROÏDEI CYCLOÏDEI.

Tautoga fasciata CV. Poiss. XIII p. 221 tab. 379.

Tautog. corpore oblongo compresso, altitudine 3½ circiter in ejus longitudine, latitudine 2⅓ ad 2¼ in ejus altitudine; capite acuto 3⅔ ad 3½ circiter in longitudine corporis, longiore quam alto; oculis diametro 6 ad 7 in longitudine capitis; linea rostro-frontali leviter convexa; rostro

oculo duplo circiter longiore; maxilla superiore valde protractili dentibus anticis biseriatis, lateralibus uniseriatis, caninis anticis 2 magnis rectiusculis, dentibus angularibus parvis; maxilla inferiore dentibus uniseriatis caninis 2 anticis rectis mediocribus; labiis valde carnosis, inferiore bilobo; squamis praeoperculo uni-vel biseriatis; lineis dorsali et ventrali convexis, dorsali ventrali vix vel non convexiore; squamis lateribus 28 p. m. in serie longitudinali; linea laterali singulis squamis tubulo simplice notata; pinnis dorsali et anali radiosis postice angulatis; pectoralibus acutiusculis $5\frac{1}{2}$ ad $5\frac{2}{5}$, ventralibus acutis et caudali convexa angulis rotundata $6\frac{1}{2}$ ad 7 circiter in longitudine corporis.

Variet. *a*. Colore corpore violaceo-fusco dorso rubescente variegato et guttis et maculis coeruleis ornato; lateribus fasciis 4 vel 5 transversis viridibus coeruleo dilutiore limbatis, fascia 1ª dorso-ventrali, 2ª et 3ª dorso-analibus, 4ª et 5ª caudalibus; thorace flavescente-viridi; capite vertice viridi, rostro, genis operculisque rubro-violaceo vittis polymorphis coeruleis; vitta maxillo-operculo-branchiali curvata viridescente-flava; labiis roseis superiore superne flavo; pinna dorsali fuscescente-rubra basi et superne coeruleo marginata, parte radiosa dimidio basali nigra; pectoralibus fuscescente-rubris basi nigris; ventralibus nigricante-fuscis marginem inferiorem versus viridescentibus, spina et radiis ex parte coeruleis; anali fuscescente-nigra, coeruleo marginata et basi coeruleo maculata; caudali nigricante-viridi medio fascia diffusa dilutiore.

Variet. *b*. Colore capite thoraceque viridi, dorso antice violascente-rubro; corpore sub et post pinnas pectorales fuscescente-nigro; capite vittis latis curvatis rubro-violaceis coeruleo marginatis, 1ª interoculari, 2ª sub-oculo-maxillari, 3ª praeoperculo-suboperculari, 4ª postoculari, 5ª operculari; dorso antice singulis squamis gutta coerulea; thorace fascia transversa nigricante-fusca; corpore fasciis 2 transversis viridibus, anteriore dorso-ventrali, posteriore pleuro-anali; cauda ad mediam basin pinnae caudalis macula nigra; pinnis pectoralibus rubris basi nigris; pinnis ceteris fuscescente-nigris, dorsali et anali radiosis rubro late limbatis, rubro superne et inferne coeruleo marginato.

B. 6. D. 9/11. P. 2/12. V. 1/5. A. 3/11. C. 14 et lat. brev.

Synon. *Mullus fasciatus* Thunb. Voy. au Japon IV p. 351 tab. 314.
Labrus fasciatus Bl. Ausl. Fisch. tab. 290.
Bandirte Lippfisch Bl. ibid.
Labre à bandes Bl. ibid.
Spare méaco Lacép. Poiss. IV p. 161.
Sparus meaco Lacép. ibid.
Labrus fuliginosus Lacép. Poiss. III p. 437. 492, 493, 496 tab.
Labre fuligineux Lacép. ibid.
Labre malaptéronote Lacép. Poiss. III p. 450, 516 (var. *b*).

Labrus malapteronotus Lacép. ibid. (var. b.)
Spare zonéphore Lacép.
Scarus quinquefasciatus Benn. Ceyl. Fish p. 23 tab. 23.
Tautoque à bandes CV. Poiss. XIII p. 221 tab. 379.
Panoo Girawa Cingalens.
Habit. Batavia, in mari.
Longitudo 2 speciminum 220‴ et 260‴.

Aanm. Van beide varieteiten bezit ik slechts een enkel specimen. Alle afbeeldingen dezer soort laten veel te wenschen over wat de kleuren betreft. De bovenbeschreven kleuren zijn naar den geheel verschen toestand genomen. De plaatsing der achterste twee groene banden bij mijn specimen van varieteit *b* is geheel gelijk aan die op de afbeelding van Commerson, gepubliceerd door Lacépède met den naam van *Labre malaptéronote*.

De soort is bekend van Isle de France, Ceijlon en Japan. Te Batavia is zij zeer zeldzaam, zijnde mijne beide voorwerpen de eenige welke ik er tot nog toe gezien heb.

Julis (*Halichoeres*) *hortulanus* CV. Poiss. XIII p. 315.

Jul. (Halich.) corpore oblongo compresso, altitudine $3\frac{2}{3}$ circiter in ejus longitudine, latitudine $2\frac{1}{3}$ circiter in ejus altitudine; capite acuto 4 circiter in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{4}$ ad $1\frac{1}{5}$ in ejus longitudine; oculis diametro $5\frac{1}{2}$ ad 6 in longitudine capitis; linea rostro-frontali declivi rectiuscula; labiis carnosis; dentibus maxillis conicis, rectis mediocribus; caninis maxilla superiore antice 4 magnis externis valde deorsum curvatis, internis curvatis prominentibus, maxilla inferiore vix curvatis prominentibus; angulo oris dente unico prominente parvo; linea laterali simplice; squamis lateribus 27 p. m. in serie longitudinali; pinnis dorsali et anali basi glabris postice angulatis, dorsali radiosa corpore triplo circiter humiliore; caudali leviter convexa; pectoralibus acutis $1\frac{1}{3}$ circiter, ventralibus radio 1° producto $1\frac{1}{3}$ circiter in longitudine capitis; colore corpore viridi; capite vittis rostro-frontali, maxillo-oculari, mento-operculari et oculo-opercularibus rubris coeruleo marginatis; dorso et ventre anticis vittis et maculis rubris coeruleo-marginatis; corpore post pinnas pectorales maculis verticalibus oblongis violaceis in series 10 p. m. longitudinales dispositis maculis serierum superiorum maculis serierum inferiorum alternantibus; dorso ad radicem spinae 4ae macula magna pulchre flava, ad radicem spinae 5ae macula magna violacea; cauda superne ad basin pinnae caudalis macula violacea oblonga majore; pinna dorsali

rubro-violacea coeruleo limbata, maculis oblongis et rotundis numerosis flavescentibus coeruleo annulatis; pectoralibus rubro-violaceo-hyalinis, basi superne macula parva profunde coerulea; ventralibus dilute-viridibus; anali viridi vittis 4 longitudinalibus rubro-violaceis; caudali rubro-violacea maculis numerosis transversim seriatis flavis.

B. 6. D. 9/11 vel 9/12. P. 2/12 vel 2/13. V. 1/5. A. 3/11 vel 3/12. C. 12 vel 14 et lat. brev.

Synon. *Brigadier* Renard. Poiss. Mol. I tab. 11 fig. 71.
Labrus centiquadrus Comm.
Labre parterre Lacép. Poiss. III p. 516 tab. 29 fig. 2.
Labrus hortulanus Lac. Poiss. III p. 516.
Labre echiquier Lac. ibid.
Labrus centiquadrus Lac. ib. III p. 493.
Julis semidecorata Less. Mém. Soc. d'Hist. nat. IV p. 403. Voy. Coquill. Zoöl. II p. 138 tab. 35 fig. 2.
Girelle demiparée Less. ibid.
Sparus decussatus Benn. Ceyl. Fish. p. 14 tab. 14.
Halichoeres eximius Rüpp. N. Wirb. F. Abyss. F. R. M. p. 16 tab. 5 fig. 1.
Julis decussatus CV. Poiss. XIII p. 317.
Girelle parterre CV. Poiss. XIII p. 315.
Girelle brigadier CV. ibid.
Hembili Girawah Cingalens.
Nelly-Vetty Indig. Ponticerian.
Ikan Kakatua Mal. Batav.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo 4 speciminum 200''' ad 218'''.

Aanm. Het lijdt bij mij geen twijfel of *Julis hortulanus* CV. en *Julis decussatus* CV. behooren tot eene enkele soort terug gebragt te worden. *Halichoeres eximius* Rüpp. is slechts eene varieteit met drie gele rugvlekken. De soort wordt te Batavia zelden gevangen, zijnde mijne voorwerpen de eenige, welke ik er tot nog toe gezien heb.

Julis (Halichoeres) margaritophorus Blkr.

Jul. (Halich.) corpore oblongo compresso, altitudine $4\frac{1}{2}$ circiter in ejus longitudine, latitudine 2 circiter in ejus altitudine; capite acuto $4\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{3}$ circiter in ejus longitudine; oculis diametro 4 circiter in longitudine capitis; linea rostro-fron-

tali declivi convexiuscula; labiis carnosis; dentibus maxillis conicis mediocribus anticis 2 ceteris longioribus caninoïdeis; dente angulari mediocri prominente; linea laterali squamis plurimis arborescente; squamis lateribus 30 p. m. in serie longitudinali; pinnis dorsali et anali basi glabris postice angulatis; dorsali spinis 3^a et 4^a sequentibus paulo longioribus, dorsali radiosa corpore plus duplo humiliore; pectoralibus acutiuscule rotundatis 6 et paulo, ventralibus acutis 7 circiter, caudali obtusa convexa $6\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis; colore corpore superne flavescente-viridi inferne margaritaceo; fascia oculo-rostrali violacea; operculis genisque maculis oblongis violaceis et rubro-violaceis; fascia cephalo-caudali lata violacea serie ocellorum margaritaceorum coeruleo cinctorum notata; squamis dorso plurimis macula fusca; pinna caudali flava fasciis 2 transversis curvatis roseis coeruleo limbatis, fascia posteriore valde lata rubro ocellata; pinnis ceteris roseis, dorsali et anali basi rubris, coeruleo marginatis, dorsali insuper ocellis rubris coeruleo cinctis in series 2 longitudinales dispositis et macula magna nigra spinam 5^m inter et 6^m; pectoralibus basi flavis.

B. 6. D. 9/12 vel 9/13. P. 2/12. V. 1/5. A. 3/12 vel 3/13. C. 14 et lat. brev.

Synon. *Ikan Kodja* Mal. Batav.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis unici 113'''.

Aanm. Deze soort is na verwant aan *Julis (Halichoeres) mola* Cuv. *(Julis (Hal.) notophthalmus* Blkr.*)* doch is ranker, heeft het profiel wat boller en andere kleuren. Zij is voornamelijk herkenbaar aan den breeden violetten kopstaartband, die overlangs geteekend is met eene rei parelkleurige blaauw gezoomde oogjes.

Julis (*Halichoeres*) *chrysotaenia* Blkr.

Jul. (Halich.) corpore oblongo compresso, altitudine 4 et paulo in ejus longitudine, latitudine $2\frac{1}{2}$ circiter in ejus altitudine; capite acuto $4\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{2}$ circiter in ejus longitudine; oculis diametro 4 fere in longitudine capitis; linea rostro-frontali declivi rectiuscula; labiis carnosis; dentibus maxillis conicis mediocribus anticis 2 ceteris longioribus, caninis nullis; dente angulari mediocri prominente; linea laterali squamis plurimis simplice squamis aliquot tantum dichotoma; squamis lateribus 27 p. m. in serie longitudinali; pinnis dorsali et anali basi glabris, postice angulatis; dorsali spinosa spina

postica spinis ceteris longiore; dorsali radiosa corpore triplo circiter humiliore; pectoralibus acutiusculis 6½, ventralibus acutis 7 circiter, caudali obtusa convexa 6 circiter in longitudine corporis; corpore diluto coeruleo, fasciis longitudinalibus aureo-rubris 9 vel 10, fasciis plerisque antice bifidis; cauda superne basi pinnae caudalis ocello parvo profunde coeruleo; pinna caudali flava basi rubro guttulata; pinnis ceteris dilute coeruleis, dorsali et anali vittis pluribus longitudinalibus rubris, dorsali spinam posticam inter et radium 4m macula magna rotunda profunde coerulea margaritaceo et rubro cincta.

B. 6. D. 9/13 vel 9/14. P. 2/12. V. 1/5. A. 3/13 vel 3/14. C. 14 et lat. brev.

Synon. *Ikan Kodja* Mal. Batav.

Habit. Batavia in mari.

Longitudo speciminis unici 86‴.

Aanm. Deze soort is gemakkelijk herkenbaar aan hare talrijke fraaije naar voren tweedeelige overlangsche goudkleurige banden op een licht blaauw veld, aan de groote donkerblaauwe ronde vlek voor op de straalachtige rugvin, aan hare 13 of 14 rug- en aarsvinstralen enz. Zij is na verwant aan *Julis (Halichoeres) Hoevenii* Blkr. doch er gemakkelijk van te onderkennen.

Julis (*Halichoeres*) *cyanopleura* Blkr.

Jul. (Halich.) corpore elongato compresso, altitudine 5 ad 5¼ in ejus longitudine, latitudine 2 circiter in ejus altitudine; capite acuto 4 ad 4 et paulo in longitudine corporis; altitudine capitis 1¾ circiter in ejus longitudine; oculis diametro 5 ad 5½ in longitudine capitis; linea rostrofrontali declivi rectiuscula; labiis carnosis; dentibus maxillis mediocribus conicis rectis, caninis utraque maxilla 4 magnis, intermaxillaribus internis valde prominentibus, externis valde deorsum curvatis, inframaxillaribus externis internis majoribus curvatis divergentibus; dentibus oris angularibus magnis conicis; linea laterali parum ramosa; squamis lateribus 27 p. m. in serie longitudinali; pinnis dorsali et anali basi glabris, postice angulatis; caudali convexa; pectoralibus capite multo minus duplo, ventralibus capite duplo circiter brevioribus; colore capite et dorso viridi, ventre margaritaceo-viridi; fascia rostro-oculo-caudali lata rubra coeruleo limbata; macula magna angulata profunde coerulea post pinnam pectoralem sub linea laterali; capite vittis 2 subocularibus maxillo-opercularibus rubris coeruleo limbatis; dorso ante pinnam macula furcata coerulea; pinna dorsali spinosa rubro-violacea singulis spinis macula

obliqua oblonga rubra; dorsali radiosa inferne aurantiaca superne rubro-violacea, medio vitta longitudinali rubra, basi radiorum macula trigona rubra, superne coeruleo marginata; pinnis pectoralibus, ventralibus analique dilute rubro-violaceis; anali fascia undulata longitudinali aurantiaca coeruleo limbata; caudali pallide coerulea medio vittis 2 longitudinalibus rubris, lateribus vittis 4 rubro-violaceis.

B. 6. D. 9/11. P. 2/12. V. 1/5. A. 3/11. C. 14 et lat. brev.

Synon. *Ikan Kodja* Mal. Batav.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo 8 speciminum 90‴ ad 127‴.

Aanm. Deze fraaije soort heeft groote verwantschap met *Julis poecilopterus* T. Schl. Faun. japon. Poiss. p. 169 tab. 86 bis fig. 1, doch is er gemakkelijk van te onderkennen door de bijzonderheden der kleurteekening, doch vooral doordien *Julis poecilopterus* T. Schl. 14 rug- en aarsvinstralen heeft.

Julis (Halichoeres) pyrrhogrammatoïdes Blkr.

Jul. (Halichoer.) corpore elongato compresso, altitudine 5 in ejus longitudine, latitudine 2 circiter in ejus altitudine; capite acuto $4\frac{2}{3}$ circiter in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{2}$ circiter in ejus longitudine; oculis diametro 4 circiter in longitudine capitis; linea rostro-frontali declivi rectiuscula; labiis carnosis; dentibus maxillis mediocribus conicis rectis, caninis utraque maxilla 4 magnis, intermaxillaribus internis valde prominentibus, externis valde deorsum curvatis, inframaxillaribus externis internis majoribus curvatis divergentibus; dente angulari parvo conico; linea laterali tubulis vulgo simplicibus raro furcatis notata; squamis lateribus 27 p. m. in serie longitudinali; pinnis dorsali et anali basi glabris, postice angulatis; dorsali spinosa spina postica spinis ceteris longiore; pectoralibus acutis 7 circiter, ventralibus acutis 10 circiter, caudali postice convexa 7 circiter in longitudine corporis; colore corpore superne viridi inferne viridi-margaritaceo; fasciis corpore 2 longitudinalibus latis viridi-fuscescentibus, superiore dorsali, inferiore oculo-caudali; pinna dorsali aurantiaca, pectoralibus viridibus, ventralibus dilute coeruleis, anali rubra basi maculis flavis, caudali flava.

B. 6. D. 9/11. P. 2/12. V. 1/5. A. 3/11. C. 14 et lat. brev.

Synon. *Ikan Kodja* Mal. Batav.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis unici 100‴.

Aanm. *Julis (Halichoeres) pyrrhogrammatoïdes* is in habitus en tandenstelsel zeer na verwant aan *Julis (Halichoeres) cyanopleura* Blkr. doch heeft den kop betrekkelijk korter en spitser, de borstvinnen korter en mist de banden voor en beneden aan den kop en op de vertikale vinnen, alsmede de de blaauwe zijvlek, terwijl er een ligchaamsband meer is. *Julis pyrrhogramma* T. Schl. (Fauna japon. Poiss. p. 170 tab. 86 bis fig. 2) is nog nader verwant aan bovenbeschreven specimen, vooral wat de bandteekening des ligchaams betreft, doch behalve dat deze soort minder rank van vormen is, heeft zij 14 rugvin- en 14 aarsvinstralen, zoodat zij er niet mede kan vereenigd worden.

Van de drie soorten van Julis, beschreven in de Fauna japonica, komt *Julis cupido* T. Schl. ook bij Java voor, terwijl *Julis poecilopterus* T. Schl. uiterst na verwant is aan *Julis (Halichoeres) cyanopleura* Blkr. van Batavia en *Julis pyrrhogramma* T. Schl. uiterst na verwant aan bovenbeschrevene soort. Indien de beide laatstgenoemde Japansche soorten niet door de getallen harer rugvin- en aarsvinstalen zulke, voor dit geslacht althans, aanmerkelijke verschillen opleverden, zou men verleid worden ze als klimaatsvarieteiten van de overeenkomstige Bataviasche soorten te beschouwen.

Julis (*Halichoeres*) *Temminckii* Blkr.

Jul. (Halich.) corpore oblongo compresso, altitudine 4 fere in ejus longitudine, latitudine $2\frac{2}{3}$ circiter in ejus altitudine; capite acuto 4 circiter in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{3}$ circiter in ejus longitudine; oculis diametro 5 circiter in longitudine capitis; linea rostro-dorsali ante oculos concava; labiis carnosis; dentibus maxillis mediocribus conicis rectiuscullis, caninis utraque maxilla antice 2 curvatis mediocribus, intermaxillaribus divergentibus, inframaxillaribus convergentibus; dente oris angulari magno conico prominente; linea laterali antice parum ramosa cauda simplice; squamis lateribus 27 p. m. in serie longitudinali; pinnis dorsali et anali basi paulo squamosis, postice angulatis; pectoralibus obtusis $5\frac{2}{3}$ ad 6, ventralibus acutis radio 1° producto $5\frac{1}{3}$ ad $5\frac{1}{4}$, caudali convexa $4\frac{2}{3}$ ad 5 in longitudine corporis; colore corpore pulchre viridi, capite viridescente-rubro; vittis maxillo-ocularibus et maxillo-opercularibus et pectoralibus pulchre coeruleis; labiis coeruleis; lateribus singulis squa-

mis macula carmosina; pinnis dorsali et anali viridibus vittis numerosis obliquis carmosinis, margine quadricolore, flavo, coeruleo, nigro et rubro; pinna pectorali hyalino-viridi basi rubro-violacea et superne basi macula trigona profunde coerulea maculae pulcherrime flavae contigua; ventralibus coerulescentibus radio 1° rubro; caudali viridi-violacea, vittis numerosis verticalibus rubris, angulis late flava et coerulea; iride margine interno rubro externo coeruleo.

B. 6. D. 9/13 vel 9/14. P. 2/12. V. 1/5. A. 3/13 vel 3/14. C. 14 et lat. brev.

Synon. *Ikan Kodja* Mal. Batav.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo 3 speciminum 114''' ad 131'''.

Aanm. Ik ontdekte deze soort te Batavia in Augustus 1851 en heb er tot nog toe slechts de beschrevene drie voorwerpen van gezien. Zij is zeer kenbaar aan de eigenaardigheid der kleurteekening van ligchaam en vinnen en aan hare talrijke rug- en aarsvinstralen.

Cheilinus undulatus Rüpp. Neue Wirb. Faun. Ab. F. R. M. p. 20 tab. 6 fig. 2. CV. Poiss. XIV p. 80.

Cheilin. corpore oblongo compresso, altitudine $3\frac{1}{4}$ ad 3 fere in ejus longitudine, latitudine $2\frac{1}{3}$ ad 3 circiter in ejus altitudine; capite acutiusculo $3\frac{1}{3}$ ad 3 in longitudine corporis, paulo longiore quam alto; oculis diametro $6\frac{1}{2}$ ad 10 circiter in longitudine capitis; linea rostro-frontali declivi rectiuscula (fronte aetate senili gibbosa); rostro acutiusculo; osse suborbitali angulo oris oculi diametro duplo ad triplo circiter altiore; maxillis subaequalibus, superiore ante oculum desinente; labiis valde carnosis; dentibus maxillis conicis mediocribus anticis 2 caninis mediocribus; mento non prominente; praeoperculo obtusangulo angulo rotundato; (squamis capite aetate senili sub cute occultis); linea laterali singulis squamis tubulo simplice vel vix dichotomo notata; squamis lateribus 22 p. m. in serie longitudinali; pinnis dorsali, anali caudalique basi vagina squamosa; dorsali et anali radiosis postice rotundatis, corpore duplo circiter humilioribus; dorsali spinosa spina postica spina ceteris longiore, membrana interspinali non emarginata; pectoralibus acute rotundatis 6 fere ad $6\frac{2}{3}$ circiter, ventralibus acute rotundatis $7\frac{3}{4}$ ad $8\frac{1}{2}$ circiter, caudali obtusa rotundata 6 circiter in longitudine corporis; colore corpore dilute coeruleo; operculo et regione thoracico-ventrali specimine senili rubro, squamis thoracicis vittulis numerosis transversis et curvatis rubris vel flavis;

capite junioribus vittulis numerosis gracilibus undulatis rubris; vitta rostro-oculari violacea; regione postoculari vittis 2 obliquis nigris; squamis posteriore corporis dimidio basi fascia transversa purpurea et vittulis transversis et punctis flavescente-viridibus; pinnis pectoralibus ventralibusque aurantiacis vel coeruleis; pinnis ceteris dimidio basali coeruleis, dimidio libero rubris vel violaceis, dorsali et anali vittulis numerosis brevibus undulatis longitudinalibus viridibus; dorsali spinosa coeruleo marginata; caudali vittulis transversis brevibus gracilibus undulatis viridibus, margine posteriore aurantiaca.

B. 6. D. 8/10 vel 8/11 vel 9/10 vel 9/11. P. 2/11 vel 2/12. V. 1/5. A. 3/8 vel 3/9. C. 11 vel 13 et lat. brev.

Synon. *Cheiline ondulée* CV. Poiss. XIV p. 80.
Ikan Kakatua Mal. Batav.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo 2 speciminum 435‴ et 928‴.

Aanm. Mijne specimina behooren met groote zekerheid tot *Cheilinus undulatus* Rüpp. en stellen er den ouden leeftijdstoestand van voor. Ik tel slechts 8 rugdoornen bij het grootste doch 9 bij het kleinere specimen. De specimina, door den heer Rüppell in de Roode zee waargenomen waren alle meer dan 2 voeten lang. Het niet of weinig zigtbaar zijn der kopschubben en de voorhoofdsknobbel zijn slechts eigen aan den zeer gevorderden leeftijd des diers. Het roode der borst-operkelstreek is niet standvastig en bestaat bij het kleine specimen niet. De door mij opgegevene kleuren zijn die van den geheel verschen toestand.

Cheilinus notophthalmus Blkr.

Cheilin. corpore oblongo compresso, altitudine 4 circiter in ejus longitudine, latitudine 2 circiter in ejus altitudine; capite acuto $3\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{2}$ circiter in ejus longitudine; oculis diametro 4 et paulo in longitudine capitis; linea rostro-frontali declivi concaviuscula; rostro acuto oculo longiore; maxillis subaequalibus superiore ante oculum desinente; dentibus maxillis mediocribus anticis 2 caninis curvatis mediocribus; mento paulo prominente; praeoperculo obtusangulo angulo rotundato; linea laterali singulis squamis bifurcata vel simplice; squamis lateribus 22 p. m. in serie longitudinali; pinnis dorsali, anali et caudali basi squamosis, dorsali et anali radiosis postice angulatis rotundatis; dorsali spinosa spina postica spinis ceteris longiore membrana inter singulas spinas valde incisa lobata; pinnis pectoralibus obtusis 9 circiter, ventralibus angulatis 7 et paulo, caudali convexa an-

gulis acuta $5\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis; colore corpore roseo; fascia oculo-caudali fusca; dorso maculis parvis irregularibus fuscis et punctis coeruleis numerosis; lateribus inferne maculis parvis dilute rubro-violaceis; pinnis roseis, dorsali et anali vittis fuscescentibus et striis coeruleis obliquis, dorsali spinosa antice basi macula magna coerulea; pectoralibus ventralibusque punctulis coeruleis, pectoralibus basi macula magna flava; caudali basi medioque flava, radiis rubro-violaceo variegatis.

B. 6. D. 9/10 vel 9/11. P. 2/10. V. 1/5. A. 3/8 vel 3/9. C. 13 et lat. brev.

Synon. *Ikan Kakatua* Mal. Batav.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis unici 115'''.

Aanm. Deze soort is na verwant aan *Cheilinus arenatus* CV. doch kan volgens de afbeelding en beschrijving daarvan in het groote vischwerk, dezelfde niet zijn, daar *Cheilinus arenatus* CV. aanmerkelijk hooger is van ligchaam, de borstvin veel langer heeft, de staartvinstralen blaauw, 12 aarsvinstralen enz.

Scarus Dussumieri CV. Poiss. XIV p. 187.

Scar. corpore oblongo compresso, altitudine $3\frac{2}{3}$ circiter in ejus longitudine, latitudine 2 circiter in ejus altitudine; capite $3\frac{2}{3}$ ad $3\frac{3}{4}$ in longitudine corporis, paulo longiore quam alto; linea rostro-dorsali ante oculos leviter concava; oculis diametro 6 et paulo in longitudine capitis; rostro convexo oculo vix plus duplo longiore; naribus rotundis posterioribus anterioribus vix majoribus; maxillis roseis superficie glabris, margine crenulatis, superiore dentibus angularibus 2 extrorsum spectantibus; labiis carnosis maxillarum dimidium basale tegentibus; squamis lateribus 22 in serie longitudinali; linea laterali squamis plurimis arborescente; pinna dorsali spinis flexilibus; pinnis pectoralibus acutis $1\frac{2}{3}$, ventralibus acutis 2 circiter in longitudine capitis; caudali postice medio convexiuscula, radiis externis productis; colore corpore viridi marginibus squamarum rubescente; labiis carneis viridi limbatis; capite vittis 3 viridibus superiore interoculari, 2ª rostro-oculari, 3ª maxillo-suboculari, pinnis dorsali et anali rubris antice superne et inferne coeruleo marginatis; pectorali margine anteriore coerulea radiis sequentibus rosea, postice viridi; ventrali rosea antice coeruleo marginata; caudali basi radiisque subexternis rubra, radiis externis coerulea, medio et postice tota coerulescente-viridi.

B. 5. D. 9/10 vel 9/11. P. 2/13. V. 1/5. A. 3/9 vel 3/10. C. 13 et lat. brev.

Synon. *Scare Dussumier* CV. Poiss. XIV. p. 187.
Ikan Kakatua Mal. Batav.
Habit Batavia, in mari.
Longitudo speciminis unici 390'''

Aanm. Deze soort is zeer na verwant aan *Scarus psittacus* Forsk. en *Scarus harid* CV. doch is daarvàn te onderkennen, door andere bandteekening van den kop en voor het grootste gedeelte blaauwgroene staartvin, die slechts aan de basis en de binnenrandstralen rood is.

In de beschrijving van *Scarus Dussumieri* CV. wordt gezegd, dat deze soort geene hoektanden en eene ongetakte zijlijn heeft. De zijlijn is bij mijn specimen ook slechts weinig getakt en wat de hoektanden betreft, deze zijn te onbestendig om een soortelijk kenmerk op te leveren.

In mijn overzigt der te Batavia voorkomende Gladschubbige Labroïden (Verh. Bat. Genootsch. K. en W. vol. XXII) heb ik deze soort verkeerdelijk opgebragt als eene varieteit van *Scarus harid* Forsk.

Scarus psittacus Forsk. Descr. anim. 29. Zoöl. Shaw IV p. 397. Rüpp. Atl. R. N. Afr. F. R. M. p. 77, tab. 20 fig. 1. CV. Poiss. XIV p. 167.

Scar. corpore oblongo compresso, altitudine 4 fere in ejus longitudine, latitudine 2 circiter in ejus altitudine; capite $3\frac{2}{3}$ ad $3\frac{3}{4}$ in longitudine corporis, paulo longiore quam alto; linea rostro-dorsali ante oculos leviter concava; oculis diametro $5\frac{1}{2}$ circiter in longitudine capitis; rostro convexo oculo vix plus duplo longiore; naribus rotundis posterioribus anterioribus duplo circiter majoribus; maxillis roseis, superficie glabris, margine crenulatis, dentibus angularibus extrorsum spectantibus nullis; labiis carnosis maxillas magna parte tegentibus; squamis lateribus 22 in serie longitudinali; linea laterali ramosa; pinna dorsali spinis flexilibus; pinnis pectoralibus acutis $1\frac{1}{2}$, ventralibus acutis 2 circiter in longitudine capitis; caudali margine posteriore convexa, radiis marginalibus non vel vix productis; colore corpore coerulescente-viridi marginibus squamarum rubro; labiis rubris coeruleo marginatis; vitta oculo-maxillari, interoculari et oculo-opercularibus 3 coeruleis; genis mentoque coeruleo vittatis; pinnis rubris coeruleo marginatis; dorsali et caudali membrana guttis coeruleis.

B. 5. D. 9/10 vel 9/11 vel 10/9 vel 10/11. P. 2/14 V. 1/5. A. 3/9 vel 3/10. C. 13 et lat. brev.

Synon. *Scare perroquet* CV. Poiss. XIV p. 167.
Petronason psittacus Swainson Nat. Hist. Fish. II p. 226.
Durrat el barr Arab.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis unici 211'''

Aanm. Mijn specimen beantwoordt zeer goed aan de afbeelding van *Scarus psittacus* van den heer Rüppell. De blaauwe vlekjes op rug- en staartvin toch hebben geene soortelijke waarde en duiden slechts op eene ligte verscheidenheid. Volgens de beschrijving in het groote vischwerk zou *Scarus psittacus* hoektanden hebben aan de boven- en onderkaak. Bij mijn specimen bestaat daarvan geen spoor, maar het is bekend, dat bij Scarus op de aan- of afwezigheid dier hoektanden, als te onbestendig bij dezelfde soort, geene soortelijke verschillen kunnen gegrond worden, evenmin als op het meerder of minder verlengd zijn der buitenste staartvinstralen.

Scarus hypselopterus Blkr.

Scar. corpore oblongo compresso, altitudine $3\frac{1}{2}$ circiter in ejus longitudine, latitudine $2\frac{1}{3}$ circiter in ejus altitudine; capite $3\frac{3}{4}$ circiter in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{5}$ in ejus longitudine; linea rostro-dorsali ante oculos concava; oculis diametro 5 circiter in longitudine capitis; rostro acuto leviter convexo oculo minus duplo longiore; naribus minimis subaequalibus; maxillis roseis superficie glabris margine crenulatis, superiore angularibus 2 extrorsum spectantibus; labio superiore maxillam superiorem totam fere tegente, labio inferiore maxillae inferioris dimidium basale tegente; squamis lateribus 22 vel 23 in serie longitudinali; linea laterali ramosa; pinna dorsali spinis flexilibus anteriobus posterioribus longioribus $2\frac{1}{2}$ circiter in altitudine corporis; pinnis pectoralibus acutis $1\frac{1}{7}$, ventralibus acutis $1\frac{3}{4}$ circiter in longitudine capitis; caudali margine posteriore convexiuscula radiis marginalibus paulo productis; colore capite et corpore roseo-viridi, cauda aurantiaco, marginibus squamarum profundiore; vittis rostro-oculari et maxillo-oculari rubris; mento vittis 2 transversis coeruleis; pinnis dorsali et anali carmosinis, dorsali antice et superne, anali basi, antice et inferne coeruleo limbatis; pectoralibus roseis superne basi macula trigona fusca; ventralibus membrana roseis radiis dilute coeruleis; caudali aurantiaco-rubra superne et inferne coeruleo marginata.

B. 5. D. 9/10 vel 9/11. P. 2/12. V. 1/5. A. 3/9 vel 3/10. C. 13 et lat. brev.

Synon. *Ikan Kakatua* Mal. Batav.
Habit. Batavia, in mari.
Longitudo speciminis unici 230'''

Aanm. Deze soort is in kleurteekening en vormen verwant aan *Scarus harid* Forsk., *Scarus psittacus* Forsk. enz. doch kenbaar aan hare hooge rugvin, oranjekleurigen staart en staartvin, bijkans de geheele kaak bedekkende bovenlip enz.

Scarus capistratus K. v. H. CV. Poiss. XIV p. 177.?

Scar. corpore oblongo compresso, altitudine $3\frac{3}{4}$ circiter in ejus longitudine, latitudine 2 et paulo in ejus altitudine; capite $3\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis, paulo longiore quam alto; vertice elevato; linea rostro-dorsali fronte praesertim convexa; oculis diametro $6\frac{1}{2}$ circiter in longitudine capitis; rostro convexo oculo plus duplo longiore; maxillis viridi-coeruleis, superficie glabris, margine crenulatis, maxilla superiore angulo dente extrorsum spectante unico vel nullo; labiis bases maxillarum tantum tegentibus, tenuissimis; squamis lateribus 22 in serie longitudinali; linea laterali parum ramosa; pinna dorsali spinis flexilibus; pinnis pectoralibus acutis $1\frac{1}{2}$ circiter, ventralibus acutis 2 circiter in longitudine capitis; caudali radiis marginalibus paulo productis; colore corpore viridi-fuscescente vel olivaceo; marginibus squamarum rubro-fuscis; capite profunde olivaceo, vittis nullis; labiis rubris; pinnis dorsali et anali rubris coeruleo limbatis, membrana inter singulas spinas radiosque macula rotunda coerulea; pectoralibus fuscescentibus; ventralibus rufis spina coerulea; caudali rubescente margine superiore et inferiore coerulea, postice fascia semilunari transversa viridi postice violaceo limbata.

B. 5. D. 9/10 vel 9/11 vel 10/9 vel 10/10. P. 2/14. V. 1/5. A. 3/9 vel 3/10. C. 13 et lat. brev.
Synon. *Scare muselé* CV. Poiss. XIV p. 177 ?
Habit. Batavia, in mari.
Longitudo speciminis unici 260'''.

Aanm. Deze soort is kenbaar aan hare donkere kleuren, ongebanden kop, blaauwachtige kaken, die wegens de dunne en kleine lippen bijkans geheel naakt zijn, enz. Ik breng haar, ofschoon met veel twijfel, tot *Scarus capistratus* K. v. H., welker beschrijving in het groote vischwerk echter te onvolledig is, om behoorlijk over de identiteit te laten oordeelen.

Scarus Troschelii Blkr.

Scar. corpore oblongo compresso, altitudine $3\frac{1}{4}$ circiter in ejus longitudine, latitudine $2\frac{1}{3}$ circiter in ejus altitudine; capite $3\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis, paulo longiore quam alto; vertice elevato; linea rostro-dorsali ubique convexa; oculis diametro 7 circiter in longitudine capitis; rostro convexo oculo triplo circiter longiore; naribus rotundis minimis aequalibus; maxillis viridi-coeruleis superficie glabris, margine crenulatis, superiore angulo oris dentibus 1 vel 2 extrorsum spectantibus; labio superiore carnoso maxillae superiorem tertiam partem tantum, labio inferiore tenui basin maxillae tantum tegentibus; squamis lateribus 22 in serie longitudinali; linea laterali antice subsimplice, cauda ramosa; pinna dorsali spinis flexilibus; pinnis pectoralibus acutis $1\frac{1}{2}$ circiter, ventralibus acutis 2 fere in longitudine capitis; caudali parum emarginata, radiis marginalibus vix productis; colore corpore viridi marginibus squamarum rubro vel fuscescente; labiis rubris; vitta maxillo-oculari et maxillo-suboculo-operculari rubris; mento vittis rubris transversis et longitudinalibus; pinna dorsali carmosina coeruleo limbata, medio fascia longitudinali undulata viridi; pectoralibus et ventralibus flavo-viridibus vel aurantiacis radio anteriore coeruleo; anali flavescente medio fascia longitudinali undulata rubra; caudali viridescente-rosea.

B. 5. D. 9/10 vel 9/11. P. 2/13. V. 1/5. A. 3/9 vel 3/10. C. 13 et lat. brev.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis unici 346‴.

Aanm. Ik noem deze soort, welke ik tot geene der mij bekende kan terugbrengen, naar den heer F. H. Troschel, hoogleeraar te Bonn, wiens verdiensten, ook in de ichthyologie, van algemeene bekendheid zijn.

Scarus gymnognathos Blkr.

Scar. corpore oblongo compresso, altitudine $3\frac{1}{2}$ circiter in ejus longitudine, latitudine 2 circiter in ejus altitudine; capite $3\frac{1}{5}$ circiter in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{3}$ circiter in ejus longitudine; linea rostro-dorsali ante oculos concava; oculis diametro $6\frac{1}{2}$ in longitudine capitis; rostro convexo oculo plus duplo longiore; naribus minimis subaequalibus; maxillis roseis superficie glabris margine crenulatis, dentibus angularibus extrorsum spectantibus nullis; labiis bases maxillarum tantum tegentibus; squamis lateribus 20 vel 21 in serie longitudinali; linea laterali ramosa; pinna dorsali spinis flexilibus, subaequalibus, corpore quadruplo circiter humilioribus; pinnis pectoralibus acutis $1\frac{1}{2}$, ventralibus acu-

tis $2\frac{1}{4}$ circiter in longitudine capitis; caudali margine posteriore convexiuscula radiis marginalibus vix productis; cólore corpore superne olivaceo-fusco inferne dilutiore; squamis lateribus basi macula rubro-fusca; labiis rubris viridi limbatis; pinna dorsali antice rubra postice violascente superne late violaceo marginata; anali rosea late violaceo marginata; pinnis pectoralibus et ventralibus roseis antice violaceo-viridi marginatis; caudali violaceo-fusca.

B. 5. D. 9/10 vel 9/11. P. 2/13. V. 1/5. A. 3/9. C. 13 et lat. brev.

Synon. *Ikan Kakatua* Mal. Batav.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis unici 220'''.

Aanm. Deze soort is duidelijk gekenmerkt door hare korte lippen, die slechts de basis der kaken kunnen bedekken, door de bruin-violette staartvin, breede violette rug- en aarsvinranden, roode met groen gezoomde lippen, kleine neusgaten enz.

Scarus xanthopleura Blkr.

Scar. corpore oblongo compresso, altitudine $3\frac{2}{3}$ circiter in ejus longitudine, latitudine $2\frac{1}{4}$ circiter in ejus altitudine; capite $3\frac{2}{3}$ ad $3\frac{3}{4}$ in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{4}$ circiter in ejus longitudine; linea rostro-dorsali ante oculum concava; oculis diametro $6\frac{1}{2}$ circiter in longitudine capitis, diametro 1 circiter a linea rostro-frontali remotis; rostro convexo oculo plus duplo longiore; naribus rotundis, aequalibus, minimis; maxillis viridi-coeruleis superficie glabris, margine crenulatis, superiore angulo oris dentibus 2 extrorsum spectantibus; labiis maxillarum partem tertiam basalem tantum tegentibus; squamis lateribus 23 in serie longitudinali; linea laterali ramosa; pinna dorsali spinis flexilibus; pinnis pectoralibus acutis $1\frac{5}{6}$ circiter, ventralibus acutis $2\frac{1}{2}$ circiter in longitudine capitis; caudali radiis marginalibus valde productis acutissimis, margine posteriore medio convexo; colore capite superne dorsoque viridi, lateribus superne operculisque roseo, lateribus inferne pulchre flavo, ventre margaritaceo; marginibus squamarum rubescentibus; labio superiore roseo, inferiore viridi roseo limbato; genis mentoque vittis brevibus diffusis roseo-rubris; pinna dorsali rosea coeruleo late limbata basique singulis spinis radiisque macula oblonga coerulea; pectoralibus radiis 2 anterioribus coeruleis, radio 3° basique aurantiacis, radiis ceteris roseis; ventralibus viridibus; anali coerulea fascia longitudinali rosea; caudali radiis productis coerulea, medio viridi, viridi postice aurantiaco lateribus roseo marginato.

B. 5. D. 9/10 vel 9/11. P. 2/13. V. 1/5. A. 3/9 vel 3/10. C. 13 et lat. brev.

Synon. *Ikan Kakatua* Mal. Batav.
Habit. Batavia, in mari.
Longitudo speciminis unici 455'''.

Aanm. Ik ontdekte deze soort in Augustus 1852 en heb er slechts een enkel voorwerp van gezien. Zij is na verwant aan *Scarus Troschelii* Blkr., doch deze heeft het profiel bol, het ligchaam minder slank, anders gekleurde vinnen, de zijlijn niet of naauwelijks getakt enz. Van de mij bekende beschrijvingen en afbeeldingen van Scarus is er geene, welke op mijn specimen past.

CLUPEOÏDEI.

Sardinella lemuru Blkr.

Sardinell. corpore subelongato compresso, altitudine $5\frac{1}{2}$ ad $4\frac{2}{3}$ in ejus longitudine, latitudine 2 ad $2\frac{1}{4}$ in ejus altitudine; capite acutiusculo $4\frac{3}{4}$ ad $4\frac{1}{3}$ in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{2}$ ad $1\frac{1}{3}$ in ejus longitudine; linea rostro-frontali declivi convexiuscula; oculis diametro 4 ad $4\frac{1}{2}$ in longitudine capitis; maxilla superiore sub pupilla desinente $2\frac{1}{2}$ circiter in longitudine capitis; maxilla inferiore paulo ante maxillam superiorem prominente symphysi denticulis vix conspicuis scabriuscula; denticulis palatinis et pterygoïdeis minimis; lingua medio praesertim scabra; ossibus frontalibus posterioribus striatis; dorso rotundato vix carinato; ventre obtuse cultrato, scutis 30 p. m. postice leviter dentatis dentibus post pinnas ventrales magis conspicuis; squamis deciduis, lateribus 45 p. m. in serie longitudinali; axillis, inguinibus et pinna caudali basi squamis elongatis; linea laterali inconspicua; pinna dorsali postice in anteriore dimidio corporis sita, ventralibus opposita, acuta, vix emarginata, corpore minus duplo humiliore; pectoralibus et ventralibus acutis, pectoralibus $1\frac{1}{2}$ ad $1\frac{3}{5}$ in longitudine capitis ventralibus multo longioribus; anali humillima pectoralibus breviore radiis 2 posticis multifissis pinnulas spurias subsimilantibus; caudali profunde incisa lobis acutis $5\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis; colore corpore superne coerulescente-viridi inferne argenteo; pinnis hyalinis, dorsali superne caudalique postice fuscescente limbatis; operculo margine posteriore macula parva fusca.

B. 6. D. 17 vel 18. P. 15 vel 16. V. 1/8. A. 13 ad 16. C. 17 et lat. brev.
Synon. *Ikan Lemuru* Mal. Batav.
Habit. Batavia, in mari.
Longitudo 12 speciminum 145''' ad 162'''.

Aanm. Deze soort is na verwant aan *Sardinella aurita* CV. van de Middellandsche zee, welke echter den kop aanmerkelijk korter, 20 rugvinstralen en 52 schubben op eene overlangsche rei heeft enz. De overige bekende soorten van *Sardinella* verschillen van de bovenbeschrevene, voonamelijk door de volgende kenteekenen. *Sardinella anchovia* CV. heeft dezelfde kenteekenen als *Sardinella aurita* CV. doch slechts 16 rugvinstralen. *Sardinella granigera* CV. heeft 21 aarsvinstralen. Bij *Sardinella leiogaster* CV. en *Sardinella clupeoïdes* Blkr. is de buik niet gekield. *Sardinella lineolata* CV. mist de strepen op het achterste gedeelte der voorhoofdsbeenderen en heeft 2 of 3 overlangsche loodkleurige bandjes over de zijden. Bij *Sardinella longiceps* CV. gaat de kop 3 maal in de lengte des ligchaams zonder en bij *Sardinella Neohowii* CV. 4 maal in die lengte met de staartvin, terwijl eindelijk *Sardinella brachysoma* Blkr. zich doet kennen door korte vormen, gaande er de hoogte des ligchaams slechts 3½ tot 3⅔ maal in zijne lengte.

Alausa macrurus Blkr. Verh. Bat. Gen. XXIV. Haring. p. 31.

Alaus. corpore oblongo compresso, altitudine 4 et paulo in ejus longitudine, latitudine 3 fere in ejus altitudine; capite acuto 6 in longitudine corporis, paulo longiore quam alto; oculis diametro 4½ circiter in longitudine capitis; membrana palpebrali oculum maxima parte tegente; linea rostro-frontali declivi rectiuscula; rostro oculo breviore; maxilla superiore sub oculi dimidio anteriore desinente, 3¼ circiter in longitudine capitis; maxilla inferiore symphysi non vel vix tuberculata; praeoperculo acutangulo angulo rotundato; lineis dorsali et ventrali regulariter convexis, ventrali dorsali convexiore; ventre cultrato scutis 28 subserrato, scutis vix dentatis; squamis transversim striatis non ciliatis, lateribus 45 p. m. in serie longitudinali; axillis inguinibusque squamis valde elongatis; pinna dorsali antice in 2ª tertia corporis parte sita, corpore plus duplo humiliore, acuta, parum emarginata; pectoralibus acutis 1¼ ad 1⅕, ventralibus acutis 2 et paulo in longitudine capitis, pectoralibus ventrales non attingentibus, ventralibus medio pinnae dorsalis oppositis; anali humillima, dorsali vix longiore; caudali lobis subaequalibus acutissimis 3½ circiter in longitudine corporis; colore corpore superne coeruleo inferne argenteo; pinnis flavescente-hyalinis, caudali fuscescente marginata.

B. 6. D. 4/15 vel 4/16. P. 2/15. V. 1/7. A. 2/17 vel 2/18. C. 19 et lat. brev.

Synon. *Clupea macrura* Van Hass. fig. ined.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis unici 342'''.

Aanm. Ik beschreef deze soort in mijne Bijdrage tot de kennis der Haringachtige visschen van den Indischen Archipel (Verh. Bat. Gen. XXIV) naar eene in mijn bezit zijnde teekening, nagelaten door Van Hasselt. Sedert vond ik het bovenbeschreven specimen dezer soort te Batavia. De aangehaalde afbeelding is, wat ik vermoedde, zeer naauwkeurig, zoodat de bovenstaande beschrijving slechts in kleine bijzonderheden van mijne vroegere afwijkt.

PLEURONECTEOÏDEI.

Rhombus javanicus Blkr.

Rhomb. corpore oblongo, altitudine $2\frac{3}{4}$ ad $2\frac{4}{5}$ in ejus longitudine; capite non cornuto $4\frac{2}{3}$ circiter in longitudine corporis, aeque alto circiter ac longo; oculis sinistris subcontiguis, superiore majore ante inferiorem prominente, diametro longitudinali $3\frac{1}{2}$ circiter in longitudine capitis; rictu curvato sub oculo desinente; maxilla superiore $2\frac{1}{2}$ in longitudine capitis sub medio oculo desinente; dentibus maxillis conicis acutis caninis vel caninoïdeis nullis, maxilla inferiore utroque latere 16 ad 20, maxilla superiore antice mediocribus postice numerosis minimis; praeoperculo obtusangulo margine inferiore rectiusculo; linea laterali antice valde curvata; squamis lateribus 70 p. m. in serie longitudinali; pinnis dorsali $4\frac{3}{4}$ ad 5, anali 4 circiter in altitudine corporis, rotundatis, radiis 3 posticis fissis, dorsali fronte ante oculum superiorem incipiente; pectoralibus acutis $1\frac{1}{3}$ circiter in longitudine capitis; ventralibus latis obtusis radiis divisis; caudali rhomboidea 6 fere in longitudine corporis; latere oculari olivaceo-flavo guttis et ocellis sparsis viridibus, ocellis annulo profundiore cinctis; pinnis dorsali et anali flavo marginatis; latere anophthalmo albido.

B. 6. D. 74 (3 ult. fiss.). P. 2/7/2. V. 6. A. 56. C. 16 et lat. brev.

Synon. *Ikan Mata sabla* Mal. Batav.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo 2 speciminum 178''' et 195'''.

Aanm. Deze soort is na verwant aan *Rhombus lentiginosus*

Richards. en *Rhombus polyspilos* Blkr. doch onderscheidt zich genoegzaam door haar ranker ligchaam, door de afwezigheid van hondstanden in de kaken en door hare kleuren.

Rhombus polyspilos Blkr.

Rhomb. corpore oblongo, altitudine $2\frac{1}{2}$ ad $2\frac{2}{5}$ in ejus longitudine; capite non cornuto $4\frac{1}{3}$ ad $4\frac{1}{4}$ in longitudine corporis, paulo longiore quam alto; oculis sinistris subcontiguis, superiore majore ante inferiorem prominente, diametro longitudinali 4 et paulo ad 5 in longitudine capitis; rictu curvato sub oculo desinente; maxilla superiore $2\frac{1}{3}$ circiter in longitudine capitis sub oculi dimidio posteriore desinente; dentibus maxillis conicis acutis, maxilla inferiore magnis utroque latere p. m. 5 ad 8 anticis 2 caninis, maxilla superiore lateribus parvis numerosis antice utroque latere 3 vel 4 majoribus caninoïdeis; praeoperculo obtusangulo margine inferiore rectiusculo; linea laterali antice valde curvata; squamis lateribus 70 ad 80 p. m. in serie longitudinali; pinnis dorsali et anali $4\frac{1}{2}$ circiter in altitudine corporis, rotundatis, radiis 2 ad 4 posticis fissis, dorsali fronte ante oculum superiorem incipiente; pectoralibus acutis $1\frac{2}{5}$, ventralibus latis acutis radiis fissis 3 ad $3\frac{1}{3}$ in longitudine capitis; caudali rhomboidea 6 et paulo in longitudine corporis; colore latere oculari corpore olivaceo-viridi punctis sparsis numerosis nigris vel fuscis coeruleo annulatis et oculis magnis sparsis parcis fuscescentibus centro dilutioribus; linea laterali maculis 2 vel 3 magnis fuscis; pinnis olivaceo-viridibus punctis nigris et fuscis variegatis; latere anophthalmo corpore albido pinnis flavo-viridescente.

B. 6. D. 71 ad 75 (2 ad 4 ult. fiss.). P. 2/9/2. V. 2/4. A. 57 vel 58. C. 16 et lat. brev.

Synon. *Ikan Mata sabla* Mal. Batav.

Habit. Batavia et Telok betong, Sumatrae meridionalis, in mari.

Longitudo 2 speciminum 216‴ et 290‴.

Aanm. Deze soort is even als de voorgaande verwant aan *Rhombus lentiginosus* Richards. doch laat er zich gemakkelijk van onderkennen door haar ranker ligchaam, de talrijke blaauwgezoomde zwarte stipjes en groote bruinachtige in het midden lichte oogen des ligchaams, door een veel spitser profiel van den kop, minder talrijke en grootere onderkaakstanden enz.

MURAENOÏDEI.

Anguilla Elphinstonei Sykes Fish. of the Dukhun in Transact. Zoöl. Soc. II, 1841 p. 377 tab. 67 fig. 3. Blkr. Muraen. Symbranch. Verh. Batav. Gen. XXV.

Anguill. corpore valde elongato, antice cylindraceo postice compresso, altitudine 18 ad 14 in ejus longitudine; capite acuto depresso corpore non vel vix latiore, 7 ad $7\frac{3}{4}$ in longitudine corporis; altitudine capitis $2\frac{1}{2}$ ad $2\frac{1}{3}$, latitudine $2\frac{2}{3}$ ad 2 in ejus longitudine; oculis diametro 9 ad 13 in longitudine capitis, diametris 2 ad 3 distantibus; rostro acute rotundato, $4\frac{1}{2}$ circiter in longitudine capitis, basi latiore quam longo; maxilla superiore maxilla inferiore breviore sub oculi margine posteriore vel paulo post oculum desinente; rictu longitudine 3 circiter in longitudine capitis; dentibus palatinis anticis pluriseriatis, posticis bi-ad quadriseriatis, seriebus spatio edentulo a se invicem remotis; dentibus serie externa serie secunda brevioribus; dentibus nasalibus et vomerinis in thurmam lageniformem seriebus palatinis breviorem collocatis; dentibus inframaxillaribus anticis pluriseriatis, lateralibus et posticis quadri-ad biseriatis, seriebus spatio edentulo a se invicem remotis; labiis carnosis; naribus posticis oculis valde approximatis rotundis, anticis rostri apici approximatis tubulatis; poris numerosis conspicuis nares maxillasque cingentibus; squamis conspicuis tessellatis; linea laterali poris distantibus notata; pinna dorsali plus capitis longitudine ante anum incipiente, radio 1° capiti plus quam ano approximata, $\frac{4}{7}$ circiter totius corporis longitudinis efficiente, corpore triplo circiter humiliore; pinnis pectoralibus rotundatis 3 ad $2\frac{2}{3}$ in longitudine capitis; anali in anteriore dimidio corporis incipiente corpore plus triplo humiliore; caudali rotundata; corpore superne flavo-viridi inferne margaritaceo-flavo vel roseo et, ventre et mento exceptis, toto fuscescente-viridi maculato et nebulato; pinnis flavescente-viridibus, verticalibus plus minusve fusco-viridi maculatis et nebulatis.

B. 11. D. 250 ad 260 P. 22 ad 24. A. 220 ad 230. C. 12 p. m.

Synon. *Muraena maculata* Buch. Gang. Fish. p. 23? (nec. Lacép.).
Muraena bengalensis Gr. Hardw. Illustr. Ind. Zoöl. I.
Anguilla variegata MacCll. Apod. Fish. Beng. Calc. Journ. Nat. Hist. V p. 179 tab. 5 fig. 2.
Ahir Indig. Mahratt.
Lubang Sundanens.
Ikan Mowa Mal. Batav.

Habit. Batavia, Buitenzorg, Tjibulu, Javae insulae, in fluviis. Amboina, in fluviis.

Longitudo 3 speciminum 235''', 630''' et 1130'''.

Aanm. Ter bovenaangehaalde plaatse beschreef ik deze soort naar een enkel specimen van Java van 1130''' lengte. Door het ontvangen van een voorwerp van Buitenzorg van 630''' en een van Amboina van 235''', heb ik de diagnose vollediger kunnen maken en tevens de getallen van de stralen der vertikale vinnen opgeven. Deze getallen zijn naar de twee kleinere voorwerpen genomen. In de Soenda-landen is deze soort bekend onder den naam van *Loebang*.

Merkwaardig is de uitgestrekte verbreiding dezer soort, van Dekkan (Dukhun) tot Amboina, dus van ongeveer 74° tot ongeveer 128° o. l., welke merkwaardigheid nog verhoogd wordt, door de afgezonderheid der stroomgebieden, waarin zij leeft.

Muraenichthys Blkr.

Pinnae dorsalis, caudalis, analis, continuae. Pinnae pectorales nullae. Nares posteriores inferae in labio superiore perforatae. Dentes palatini, nasales, vomerini, inframaxillares. Aperturae branchiales inferae semilunares.

Aanm. In mijne Bijdrage tot de kennis der Muraenoïden en Symbranchoïden van den Indischen Archipel (Verh. Bat. Gen. XXV), beschreef ik eene soort onder den naam van *Muraena gymnopterus*, welker verwantschap met Dalophis en Ophisurus ik daar reeds aanwees, hoezeer ik haar onder het geslacht Muraena eene plaats gaf. Sedert ben ik het bezit geraakt van een ouder exemplaar dezer soort, hetwelk ik magtig werd toen het nog leefde. Hierbij nam ik waar, dat, even als bij Ophisurus, de achterste neusopeningen zich in de lippen bevinden en niet voor de oogen, zooals bij Muraena. Dit kenmerk, gevoegd bij de laag geplaatste halvemaanvormige kieuwopeningen en het niet bedekt zijn der vinnen met de huid des ligchaams, schijnt mij toe, eene afzondering der soort van het geslacht Muraena te regtvaardigen.

Muraenichthys gymnopterus Blkr.

Muraenichth. corpore valde elongato antice cylindraceo postice compresso, altitudine 34 ad 25 in ejus longitudine; capite acuto convexo $8\frac{1}{4}$ ad $7\frac{1}{3}$ in longitudine corporis, quadruplo longiore quam alto; oculis diametro 15 circiter in longitudine capitis; naribus anterioribus tubulatis, posterioribus inferis paulo ante oculum in labio superiore perforatis; rostro acuto convexo, oculo duplo longiore, ante maxillam inferiorem prominente; rictu post oculos producto 3 ad $3\frac{1}{2}$ in longitudine capitis; dentibus obtusis conicis et granulatis; palatinis bi- ad triseriatis apicem thurmae dentalis vomerinae attingentibus; nasalibus pluriseriatis in thurmam antice rotundatam postice thurmam dentalem vomerinam attingentem collocatis; vomerinis antice triseriatis postice bi- et uniseriatis; inframaxillaribus anterioribus tri- ad quadriseriatis posterioribus biseriatis; apertura branchiali semimilunari oculo majore in dimidio corporis inferiore sita; cute laevi squamis inconspicuis; linea laterali conspicua tubulis contiguis notata; pinnis nudis radiis valde conspicuis, dorsali corpore plus triplo humiliore longe post aperturam branchialem antice in 2ª quarta corporis parte incipiente, radio 1º ano magis quam aperturae branchiali approximato; anali antice in 2ª tertia corporis parte incipiente dorsali altiore; corpore superne viridi viridi profundiore arenato, inferne flavescente; pinnis flavescentibus, anali carmosino marginata.

B. 32. D. 260 ad 265. A. 200 ad 212. C. 10 p. m.

Synon. *Muraena gymnopterus* Blkr. Bijdr. Muraenoïd. Symbranch. Ind. Arch. p. 52. Verh. Bat. Gen. XXV.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo 2 speciminum 215''' et 266'''.

Aanm. Door het erlangen van een versch en grooter exemplaar dezer soort, ben ik in de gelegenheid, de vroeger gegevene diagnose te verbeteren. De hoogte des ligchaams schijnt bij toenemenden leeftijd betrekkelijk aanmerkelijk grooter te worden, daar die bij het grootere exemplaar slechts 25 maal, bij het kleinere 34 maal gaat in de lengte des ligchaams.

SYNGNATHOÏDEI.

Syngnathus dactyliophorus Blkr.

Syngnath. corpore valde elongato, antice heptagono postice tetragono, altitudine 30 ad 31 in ejus longitudine, aeque lato circiter ac longo; ca-

pite 5 circiter in longitudine corporis; oculis diametro 8 ad 8½ in longitudine capitis; linea rostro-frontali ante oculos concava; rostro capitis parte postoculari triplo circiter longiore, compresso, septuplo ad octuplo longiore quam parte gracillima alto; vertice convexo granuloso; orbitis cristaque rostro-oculari utroque latere brevi leviter denticulatis; operculo; granuloso granulis subseriatim dispositis; scutis lateribus 18, cauda 20 scutis singulis leviter granulosis, laminis intersuturalibus parvis ovalibus leviter granulosis, carinis postice spinula valde conspicua postrorsum spectante; carina ventris media humili spinulis spinulis carinis ceteris minoribus; cauda absque pinna trunco absque capite paulo breviore; pinna dorsali supra anum scuto trunci 18° incipiente et scuto caudali 4° desinente, corpore humiliore; pectoralibus rotundatis; anali minima; caudali oblonga obtusa convexa capitis parte postoculari duplo circiter longiore; corpore pulchre flavo fasciis transversis violaceo-fuscis latis 27 spatiis intermediis vulgo latioribus totum corpus cingentibus, fasciis rostro 5, oculo 1, oculum inter et pinnam pectoralem 2, pectoralem inter et analem 9, ceteris caudalibus; pinnis roseis caudali tantum pulchre rubro-violacea postice flavo marginata et medio macula pulchre flava.

D. 26. P. 21 vel 22. A. 4. C. 9.

Habit. Batavia, ad insulam Onrust, in mari.

Longitudo 2 speciminum 130‴ et 144‴.

Aanm. Ik ving beide specimina levend met de hand op de koraalgronden van het eiland Onrust. De soort is gemakkelijk herkenbaar aan de afwisselende gele en violet-bruine banden, welke het geheele ligchaam omringen.

CARCHARIAE.

Carcharias (Prionodon) Henlei Blkr.

Carchar. (Prionod.) corpore elongato compresso, altitudine 6½ circiter in ejus longitudine; capite 5½ circiter in longitudine corporis, vix latiore quam alto; oculis diametro 5 circiter in longitudine rostri; pupilla rimaeformi oblonga verticali; rostro subsemicirculariter rotundato, longitudine rictus latitudini aequali, parte praeorali rictus longitudini aequali sed rictus latitudine multo breviore; naribus rostri apici magis quam angulo oris approximatis, oculis vix vel non minoribus, valvula trigona bene conspicua; rictu valde curvato multo latiore quam longo; dentibus maxillis triangularibus totis denticulatis, postrorsum spectantibus, supramaxillaribus inframaxillari-

bus paulo majoribus; angulo oris fossa parva sulcis pupilla non longioribus; poris infraocularibus et postocularibus parum conspicuis; vertice poris 2 majoribus; spiraculo postico supra pinnam pectoralem sito; squamis minimis tri- vel quadricarinatis; linea laterali conspicua cauda curvata; appendicibus genitalibus pinnas ventrales non superantibus, conicis, postice sulcatis; pinna dorsali pectoralibus multo magis quam ventralibus approximata, corpore humiliore, aeque alta circiter ac basi longa, valde emarginata, antice acute rotundata, postice acuta; dorsali 2ª paulo ante analem incipiente et ante finem analis desinente, quadruplo circiter ejus longitudinis a dorsali 1ª remota, longiore quam alta, dorsali 1ª plus triplo humiliore, paulo emarginata, antice rotundata, postice acuta; pectoralibus subfalcatis, capite vix brevioribus, minus duplo longioribus quam latis, emarginatis, apice acutis; ventralibus subquadratis, longioribus quam latis vix emarginatis, angulis rotundatis; anali caudali plus quam ventralibus approximata, altitudine et latitudine pinnae dorsali 2ªᵉ subaequali, valde emarginata, antice acute rotundata postice acutissima; caudali 3½ circiter in longitudine corporis, lobo posteriore oblique emarginato, lobo anteriore lobo posteriore plus triplo longiore 4½ circiter in longitudine corporis, antice plus duplo humiliore quam basi longo, acuto, valde emarginato; colore corpore superne griseo-coeruleo, inferne flavescente; pinnis griseis vel griseo-coeruleis, pectoralibus, ventralibus, caudalique lobo anteriore apice nigris.

Synon. *Ikan Tjutjot* Mal. Batav.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis unici masculini 762‴.

Aanm. Deze soort heeft in habitus veel van *Carcharias (Prionodon) pleurotaenia* Blkr., waarvan zij zich echter, behalve door gemis van den geelachtigen driehoekigen zijband, onderscheidt door stomperen snuit en rugvin, breedere en sterker getande onderkaakstanden, meer voorwaartsche plaatsing der 2de rugvin enz. Ik noem haar ter eere van den heer J. Henle, den medebearbeider van het hoofdwerk over de Plagiostomen van den nieuweren tijd.

Ik bezit thans van Java reeds 12 soorten van Carcharias t. w. *Carcharias (Scoliodon) acutus* MH., *Carchar. (Scoliod.) macrorhynchos* Blkr., *Carchar. (Prionodon) brevipinna* MH. Blkr., *Cachar. (Prion.) Henlei* Blkr., *Carch. (Prion.) munsing* Blkr., *Carch. (Prion.) melanopterus* Q.G. MH., *Carchar. (Prion.) me-*

nisorrah Val. MH., *Carchar. (Prion.) tjutjot* Blkr., *Carch. (Prion.) fasciatus* Blkr., *Carchar. (Prion.) javanicus* Blkr., *Carchar. (Prion.) pleurotaenia* Blkr. en *Carchar. (Prion.) sorrah* Val. MH. Van de in deze bijdrage niet beschrevene heb ik de uitvoerige diagnosen publiek gemaakt in mijne Bijdrage tot de kennis der Plagiostonnen van den Indischen Archipel, opgenomen in het 24ste deel der Verhandelingen van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen.

Carcharias (Prionodon) brevipinna Blkr.

Carchar. (Prionod.) corpore elongato compresso, altitudine 7½ circiter in ejus longitudine; capite valde acuto 5 in longitudine corporis, latiore quam alto; oculis diametro 4½ circiter in longitudine rostri, pupilla rimaeformi-oblonga verticali; rostro acuto rotundato rictus longitudine et latitudine longiore; naribus rostri apici magis quam angulo oris approximatis, oculo minoribus, valvula trigona parum conspicua; rictu valde curvato latiore quam longo; dentibus supramaxillaribus et inframaxillaribus trigonis gracilibus parvis vix postrorsum spectantibus basi processubus rotundatis, supramaxillaribus inferne denticulis minimis scabris, inframaxillaribus denticulis nullis; angulo oris fossa parva sulcis pupilla longioribus sed oculo brevioribus; poris capite infraocularibus et postocularibus conspicuis in series longitudinales dispositis; vertice poris 2 majoribus; spiraculo postico supra pinnam pectoralem sito; squamis minimis tri- ad quinque-carinatis; linea laterali conspicua cauda curvata; appendicibus genitalibus pinnas ventrales non superantibus, conicis, postice sulcatis; pinna dorsali pectoralibus magis quam ventralibus approximata, corpore multo humiliore, paulo altiore quam basi longa, emarginata, antice acutiuscule rotundata, postice acuta; dorsali 2ᵃ tota anali opposita, sextuplo fere ejus longitudinis a pinna dorsali 1ᵃ remota, vix longiore quam alta, dorsali 1ᵃ plus triplo humiliore, vix vel non emarginata, antice rotundata, postice acutissima; pectoralibus subfalcatis capite multo brevioribus, latitudine maxima 2 fere in earum longitudine, emarginatis, apice acutis; ventralibus quadratis, aeque longis circiter ac latis, pectoralibus triplo circiter brevioribus, angulis leviter rotundatis; anali eandem formem ac dorsalis 1ᵃ referente dorsali 2ᵃ paulo majore, pinnae caudali magis quam ventralibus approximata; caudali 3½ circiter in longitudine corporis, lobo posteriore oblique emarginato, lobo anteriore lobo posteriore quadruplo fere longiore 4½ circiter in longitu-

dine corporis, antice plus duplo humiliore quam basi longo, acuto, valde emarginato; colore corpore superne griseo inferne albescente; pinnis griseis immaculatis.

Synon. *Carcharias (Aprion) brevipinna* MH. Syst. Beschreib. Plagiost. p. 31.

Ikan Tjutjot Mal. Batav.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo 2 speciminum masculinor. 755''' et 780'''.

Aanm. In de Systematische Beschreibung der Plagiostomen is deze soort beschreven onder den ondergeslachtsnaam *Aprion.* Evenwel bezitten de bovenkaakstanden, met eene goede lens gezien, fijne tandjes, waarom ik de soort terugbreng tot die afdeeling van *Prionodon*, bij welke de bovenkaakstanden gezaagd, de onderkaakstanden glad zijn.

Carcharias (Prionodon) fasciatus Blkr. Bijdr. tot de kenn. der Plagiost. Ind. Archip. p. 37 Verh. Bat. Genootsch. Vol. XXIV.

Carch. (Prionod.) corpore elongato compresso, altitudine 9 ad $8\frac{1}{2}$ in ejus longitudine; capite obtuso 6 circiter in longitudine corporis, latiore quam alto; oculis diametro 3 circiter in longitudine rostri; pupilla rotunda; rostro valde obtuso antice semicirculariter rotundato latitudine rictus paulo breviore, parte praeorali rictus latitudine plus duplo breviore, $1\frac{1}{2}$ in rictus longitudine; naribus rostri apici plus duplo quam angulo oris approximatis, valvula trigona valde conspicua; rictu valde curvato multo latiore quam longo; dentibus utraque maxilla aequalibus trigonis, obliquis, latis, totis denticulatis, basi externa processu serrato; maxilla superiore dente antico medio impari minore trigono; sulco labiali superiore oculo duplo fere longiore, inferiore oculo vix breviore; poris capite numerosis conspicuis, postocularibus irregulariter dispositis; spiraculis 2 posticis supra pinnam pectoralem sitis; squamis minimis graniformibus unicarinatis; linea laterali lateribus caudaque conspicua; pinna dorsali 1ª pinnis pectoralibus multo magis quam ventralibus approximata, corpore paulo humiliore, paulo altiore quam longa, apice acutiuscule rotundata, emarginata, postice acutissima; dorsali 2ª anali opposita, quadruplo circiter ejus longitudinis a pinna dorsali 1ª remota, dorsali 1ª plus duplo humiliore et breviore, antice rotundata vix humi-

liore quam basi longa, vix emarginata, postice acutissima; pectoralibus capite multo brevioribus emarginatis apice acute rotundatis latitudine basi 3 fere in earum longitudine; ventralibus quadratis angulis rotundatis, aeque latis circiter ac longis, pectoralibus triplo circiter brevioribus; anali ventralibus plus quam caudali approximata, dorsali 2ª altiore sed non longiore, valde emarginata, apice acuta, postice acutissima; caudali 3½ circiter in longitudine corporis, lobo posteriore oblique emarginato acuto, lobo anteriore lobo posteriore quadruplo fere longiore antice multo plus duplo humiliore quam basi longa, acuta, vix rotundata, valde emarginata; colore corpore superne griseo-coeruleo fasciis numerosis transversis diffusis et maculis fascias similantibus profundioribus; ventre albescente; pinnis coeruleo-griseis coerulescente nebulatis.

Synon. *Ikan Tjutjot* Mal. Batav.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis unici feminini 1100'''.

Aanm. Ik beschreef deze soort reeds kortelijk in mijne Verhandeling over de Plagiostomen van den Indischen Archipel naar een specimen van 2860''' lengte, hetwelk ik op de vischmarkt te Batavia waarnam. Het boven beschreven specimen bevindt zich in mijne verzameling en erlangde ik in Augustus 1852. Later nam ik nog meerdere specimina dezer soort waar tot eene lengte van ruim 3½ meters, meest alle wijfjes. De soort erlangt alzoo eene ontzagwekkende grootte en is, naar haar gebit en bekspleet te oordeelen, een der gevaarlijkste haaijen. Voorwerpen van ongeveer 3 meters lente heb ik voor den prijs van ongeveer *f* 24 aan chinezen zien verkoopen. Deze schijnen daarmede dan nog eene vrij aanmerkelijke winst te kunnen maken en het kostende reeds terug te erlangen door het olieachtige vet (traan), waaraan de ontzaggelijke en de buikholte bijkans geheel opvullende levers der grootere haaijen zeer rijk zijn. De haaijenvinnen maken daarenboven een handelsartikel uit en het vleesch, ook dat der groote haaijen, wordt door chinezen en inlanders algemeen gegeten.

In de bovenaangehaalde bijdrage heb ik er op gewezen dat *Carcharias fasciatus* door stompheid en kortheid van den

snuit nog het naaste verwant is aan *Carcharias (Prionodon) gangeticus* MH. en *Carcharias (Prionodon) leucas* Valenc.

Van het voorwerp mijner verzameling heb ik de buik- en borstholte geopend. De arcus aörtae heeft drie reijen van drie klapvliezen, waarvan die der voorste rei zich vrij kunnen bewegen doch die der beide achterste reijen in hunne beweging belemmerd zijn door dunne trabekels, welke hen slechts weinig zich laten openen of sluiten. Maag langwerpig kegelvormig met kleinen kegelvormigen blinden zak. Darmkanaal meer dan tweemaal zoolang als de maag. Klapvlies van den dikken darm overlangs opgerold. Milt zeer slank en lang, zich langs maag en dunne darmen uitstrekkende. Lever bruin, tweekwabbig, met de kwabben van ongeveer gelijke lengte.

TORPEDINES.

Narcine timlei Henle Narc. p. 34 tab. 2 fig. 1. MH. Syst. Beschr. Plagiost. p. 130. Richards. Rep. Ichth. Chin. Jap. in Rep. 15_h Meet. Brit. Ass. p. 196. Aug. Duméril Monogr. Torpedin. Rev. Zoöl. 1852 p. 273.

Narcin. corpore elongato depresso antice disciformi; disco longitudine 2½ circiter in longitudine totius corporis, circulari, aeque longo ac lato rotundato; capite 5 fere in longitudine corporis; rostro obtuso longitudine 3⅔ in longitudine disci, basi triplo fere latiore quam longo, obtuso, antice emarginato; oculis diametro 8 circiter in longitudine rostri, diametro 4½ circiter a se invicem distantibus, diametro 1 circiter a foraminibus temporalibus oculo duplo circiter majoribus rotundis remotis; naribus frenulo tantum a se invicem remotis, valvula anteriore paulo prominente; rictu rectiusculo, plus duplo ejus longitudinis a margine rostro-pectorali remoto, laminis dentalibus multo longiore; dentibus maxillis serie longissima p. m. 16, dentibus seriebus internis praesertim acutis, aperturis branchialibus oblongis non curvatis; linea laterali poris conspicuis notata; ano rictus longitudine circiter ante medium corporis totius longitudinis sito; pinnis ventralibus post pectorales insertis quadratis acutis; dorsalibus altioribus quam basi longis oblique curvatis margine

anteriore convexis margine posteriore concavis, dorsali 1ª 2ª minore post finem ventralium inserta; caudali oblonga rotundata postice acutiuscula; appendicibus genitalibus ventralium angulum posteriorem superantibus; colore corpore superne viridi-fusco inferne albo; corpore superne post oculos pinnisque maculis rotundis et oblongis nigris, disco p. m. 20, dorso post discum p. m. 8.

Synon. *Raja Timlei* Bl. Schn. Syst. posth. p. 359.
Temeree Russ. Corom Fish. I p. 1 fig. 1.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis unici masculini 156‴.

Aanm. Mijn specimen behoort tot den jeugdigen leeftijdstoestand en blijkbaar tot *Narcine timlei*, welke soort ook van Hindostan en Japan bekend is.

De *Temeree* van Russell is door de heeren J. Müller en Henle, hoezeer met plaatsing van een ? geplaatst onder de sijnonijmen van *Torpedo marmorata* Rudolph. Ik geloof meer regt te hebben om deze *Temeree* tot *Narcine timlei* terug te brengen, aangezien er de verhoudingen van schijf en staart vrij juist zijn afgebeeld en de spuitgaten gladde randen vertoonen. De vlekken zijn er wel veel talrijker dan bij mijn specimen, doch zulks kan aan den meer gevorderden leeftijdstoestand zijn toe te schrijven. Misschien is ook de *Nalla temeree* van Russell eene *Narcine* en wel *Narcine indica* Henle.

TRIJGONES.

Taeniura melanospilos Blkr.

Taeniur. corpore disciformi, longitudine disci $1\frac{1}{6}$ ad $1\frac{1}{7}$ in ejus latitudine, antice valde obtuso; linea rostro-pectorali ubique convexa; capite $3\frac{2}{5}$ circiter in latitudine disci maxima; rostro 6 circiter in latitudine disci maxima; oculis diametro $4\frac{2}{3}$ circiter in longitudine rostri, diametris $3\frac{1}{4}$ circiter distantibus; foramine temporali trigono oculo multo majore; rictu parum curvato, latitudine 2 et paulo in longitudine rostri praeorali; valvulis nasalibus veloque postmaxillari processubus dentiformibus fimbriatis; dentibus maxillis obtusis; fundo cavitatis oris bipapillato; corpore superne ubique spinulis minimis scabro, linea media spinis majoribus conicis p. m.

50 uniseriatis; cauda radice depressa, disco paulo longiore, ubique spinulis minimis scabra, spina vel spinis magnis (excisis) paulo post 1ᵐ tertiam caudae partem insertis, superne medio 1ª tertia parte spinis conicis mediocribus uniseriatis; membrana caudali cauda altiore sub spina vel spinis elongatis incipiente et apicem caudae attingente; appendicibus genitalibus conicis ventralibus multo brevioribus; corpore superne griseo-coeruleo, maculis numerosis rotundis et oblongis nigerrimis parvis, mediocribus et maximis variegato, inferne albido; cauda membranaque caudali nigricantibus.

Synon. *Ikan Pareh* Mal. Batav.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis unici masculini 750‴.

Aanm. Deze nieuwe soort, kenbaar aan hare zwarte vlekken, ruwe rugvlakte, breede schijf en langen staart, ontdekte ik den 13den Januarij 1853 te Batavia, waar ik haar slechts eene enkele keer in een enkel individu heb waargenomen.

De roodbruine lever neemt de geheele lengte der buikholte in en is tweekwabbig, de linkerkwab evenwel grooter dan de regter. Milt boonvormig, bruin, in de kleine kurvatuur der maag gelegen. Pancreas kleiner dan de milt, licht roos-kleurig, langwerpig, knodsvormig. Maag spilvormig, even lang als de dikke darm, met sterk ontwikkelde overlangsche plooijen. Dunne darm meer dan driemaal korter dan de maag. Klapvlies van den dikken darm spiraalvormig met 22 of 23 windingen.

De ingewanden verschillen dus vrij aanmerkelijk van die van *Taeniura lymma* MH., beschreven in mijne Bijdrage tot de kennis der Plagiostomen van den Indischen Archipel.

Rhachinotus africanus Cant. Cat. Mal. Fish. p. 422.

Rhachin. corpore disciformi, disco aeque longo circiter ac lato, rotundato, margine anteriore semicirculari rostri apice tantum processo trigono parvo; capite longitudine 3½ circiter in latitudine disci maxima; rostro 5 circiter in latitudine disci maxima; oculis diametro 5 ad 6 circiter in longitudine rostri, diametris 4 circiter distantibus; foraminibus temporalibus oculo plus duplo majoribus; valvulis narium rictum non attin-

gentibus margine leviter ciliatis; rictu undulato latitudine 2 et paulo in longitudine rostri praeorali; velo postmaxillari superiore fimbriato; fundo cavitatis oris papillis 5, papilla 2ª et 4ª ceteris longioribus; dentibus maxillis obtusis; dorso scaberrimo lateraliter usque ad vel supra basin pinnarum pectoralium, antice usque paulo ante oculos tuberculis obtusis subcordiformibus laminam oblongam similantibus densissime obsito; toto disco superne insuper spinis conicis basi radiatis armato, spinis dorso sparsis, pinnis pectoralibus plus minusve in series longitudinales dispositis; cauda fusiformi apterygia disco paulo longiore postice tenui, tuberculis osseis obtusis maxima parte obsita et superne et postice spinis conicis armata; pinnis ventralibus oblique rotundatis totis glabris; appendice anali pinnis ventralibus multo brevioribus superne sulcatis; colore corpore superne medio disco pulchre flavo, pinnis et rostro violaceo-griseo, inferne albo.

Synon. *Raja africana* Bl. Schneid. Syst. posth. p. 367.
Anacanthus africanus MH. Plagiost. p. 157.
Ikan Pareh duri Mal. Bat.

Habit. Batavia, in mari.

Latitudo speciminis unici masculini 630‴.

Aanm. Niettegenstaande deze soort ver over de aarde verbreid is en leeft aan de kust van Guinea, in de Roode zee, in Straat Malakka en bij Batavia, schijnt zij toch zeldzaam te zijn. Van Straat Malakka en wel van Pinang is zij bekend geworden door den heer Cantor, die aldaar een enkel vrouwelijk voorwerp waarnam. Mijn specimen, een mannelijk voorwerp, is het eenige wat ik gedurende 9 jaren lange nasporingen heb kunnen magtig worden en vele Bataviasche visschers verklaarden mij, dezen visch zelfs nooit gezien te hebben. Ik erlangde het versch den 2den September 1852.

De groote slagader bezit 3 reijen elk van 5 halvemaansgewijze kleine klapvliezen, welke slechts eene beperkte bewegelijkheid bezitten door dunne trabekels, waardoor zij het lumen der arterie slechts gedeeltelijk kunnen sluiten.

Lever tweekwabbig licht bruin, de kwabben van bijkans gelijke grootte en de geheele buikholte opvullende. Geene galblaas. Milt langwerpig rondachtig. Maag eenigzins gelijkende op de menschenmaag, doch met kleinere groote kurvatuur. Duodenum of dunne darm zeer kort, meer dan 8 maal korter dan

de dikke darm, die een weinig langer is dan de maag. Klapvlies van den dikken darm spiraalvormig met 19 of 20 windingen. Nieren dubbel, bruin, langwerpig, zich tot voor in de buikholte uitstrekkende.

Scripsi Batavia Calendis Januarii-Augusti MDCCCLIII.